

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāte
Psiholoģijas nodaļa

Psiholoģijas bakalaura studiju programmas
studentes **Maritas Merginas**
Stud. apl. Nr. Psih0400054

Bakalaura darbs

Sieviešu un vīriešu intimitātes gaidas viendzimuma draudzībā

Darba vadītājs:
asist., Mg. psych. Ieva Stokenberga

Rīga 2007

Satura rādītājs

Rezumējums.....	2
Abstract.....	4
Ievads	5
Teorētiskā daļa.....	7
Teorija par draudzību.....	7
Draudzības jēdziens psiholoģijā	7
Draudzības veidošanās formu pamati.....	8
Draudzība dažādos vecumposmos.....	10
Draugu izvēle un draudzība ar sev līdzīgajiem.....	12
Intimitāte draudzībā.....	13
Intimitātes gaidas draudzībā.....	16
Dzimumatšķirības draudzībā	18
Dzimumatšķirības intimitātes gaidās.....	20
Metode.....	22
Pētījuma dalībnieki.....	22
Instrumentārijs.....	22
Procedūra.....	23
Rezultāti.....	24
Iztirzājums.....	31
Nobeigums.....	36
Izmantotās literatūras saraksts	37
Bibliogrāfija.....	40
Pielikums	42

Rezumējums

Mans galvenais jautājums, ko vēlējos noskaidrot savā pētījumā ir par to, vai pastāv atšķirības intimitātes gaidās starp vīriešiem un sievietēm viendzimuma draudzībā. Tāpat arī pētījuma gaitā tika izvirzīts vēl otrs jautājums par to, vai pastāv atšķirības starp intimitātes gaidām, ko sievietes un vīrieši uzrādījuši kā sev nozīmīgus.

Dalībnieki tika atlasīti pēc nejaušības principa. Šajā pētījumā piedalījās 60 respondenti - 30 sievietes un 30 vīrieši ar nedaudz atšķirīgiem vecumiem, bet kopumā ar ļoti līdzīgu sociāldemogrāfisko stāvokli. Sieviešu vecums bija no 18 līdz 21 gadam un viņas visas bija studentes. Sieviešu vidējais vecums bija 19,2 gadi. Vecums vīriešiem bija no 18 līdz 25, no kuriem divdesmit viens respondents bija studenti, bet pārējie deviņi bija strādājoši studenti. Vīriešu vidējais vecums bija 19,9 gadi. Visu pētījuma dalībnieku kopējais vidējais vecums 19,5 gadi.

Savā bakalaura darbā es izmantoju pētījumu metodi, kas iekļauta pētījumā *„Intimitātes mijiedarbības modeļu novērtēšana”*, kuru veikusi kanādiešu pētniece Beverly Fehr (Fehr, 2004). Metode balstās uz jau iepriekš veikto pētījumu rezultātā izstrādātiem 48 izteikumiem, kas raksturo intimitātes gaidas. Aptauja sastāvēja no 3 jautājumiem: 1. Vai jums ir kāds tuvs draugs?(atbildēm attiecīgi – jā, nē, agrāk bija), Cik ilgi jūs esat draugi?(atbildē bija jāmin apmēram gada skaitlis), Cik tuvs jums ir šis draugs?(attiecīgi atbildes – vislabākais draugs, labs draugs, vienkārši labs paziņa). Pēc tam sekoja 48 draudzības intimitātes gaidu izteikumi, kurus respondentiem vajadzēja attiecīgi novērtēt attiecīgi no 1 (pilnīgi neiespējami) līdz 9 (ļoti iespējams). Beigās no visiem 48 izteikumiem nepieciešams izvēlēties 7, kuri katram respondentam šķiet visnozīmīgākie.

Galvenie secinājumi – pastāv atšķirības starp vīriešiem un sievietēm intimitātes gaidās viendzimuma draudzībā, kopumā sievietes visos intimitātes gaidās uzrāda augstāku novērtējumu nekā vīrieši. Bet statistisku nozīmīgas atšķirības tika konstatētas tikai dažās intimitātes gaidās. Raksturojot intimitātes gaidu nozīmīgumu, 6 no tām sieviešu un vīriešu grupās tika atzītas par nozīmīgām vienlīdz lielā mērā.

Atslēgas vārdi: draudzība, intimitāte, intimitātes gaidas, dzimimatsšķirības

Abstract

General question in this study was question about this, did exist difference between women and men in intimacy expectations in same – sex friendship. Another question was about this, did exist gender differences in intimacy expectations who participants present as itself important.

Participants were selected randomly. 60 students – 30 women and 30 men. Women were 18 – 21 years old and average age was 19,2 years. Men were 18 – 25 years old and average age was 19,9. But all participants total average age were 19,5 years.

In this study I used method what incorporate in research „Rating of Intimacy Interaction Patterns” (Fehr, 2004). Method rest on yet before prospered exploration results framed 48 patterns, which describe intimacy expectations. Form consist from 3 questions: 1. Do you have a close friend? (answers – yes, no, before was), 2. How long time you have been friends? (how much years), 3. How close friends you are? (best friends, good friends, just good acquaintance).Then follow 48 intimacy expectations and participants rating it of 1 (not at all likely) till 9 (extremely likely). In the end, participants from all 48 expectations choose 7 intimacy expectations, which apiece individual seems more important as others.

General conclusions – exist differences between man and women in intimacy expectations of same – sex friendship. Overall women showed higher rating at all intimacy expectations than men. Statistic significant difference was showed in same expectations. Describe intimacy expectations importance, woman and men in six o gall patterns allow itself importance equally.

Key words: friendship, intimacy, intimacy expectations, gender differences.

Ievads

Vīriešu un sieviešu draudzības atšķirības problēma psiholoģijā ir viena no vecākajām un interesantākajām. Daudz tiek runāts un diskutēts par to, kurš tad draudzībā ir atklātāks, emocionālāks un intīmāks, vīrietis vai sieviete, un vai vispār pastāv kādas atšķirības. Aizvien vēl aktuāls jautājums ir par to vai pastāv atšķirības tajā kā sievietes izjūt un ko sagaida no draudzības un kā ir vīriešiem. Jautājums par to, vai sievietes savā draudzībā ir intīmākas nekā vīrieši. Šie jautājumi iekļauti plašākā tēmā par dzimumatšķirībām vispār.

Intimitātes pieredze ir kā dalīšanās ar sajūtām un klātbūtni ar cilvēkiem. Šī pieredze veidojas 7 jomās – emocionālā, sociālā, intelektuālā, seksuālā, izklaidējoša un estētiskā (Helgeson, Shaver & Dyer, 1987). Intimitāte tiek arī raksturota kā viena no atslēgām, kas raksturo gaidas cilvēkiem savā draudzībā (Bigelow & La Gaipa, 1975, 1980; Clark & Ayers, 1993; La Gaipa, 1979, kā minēts Fehr, 2004).

Kas attiecas uz pašām intimitātes gaidām, vairāki autori izsaka domu, ka mēs jau kopš bērnības varam individuāli attīstīt savas gaidas līdz ar to paredzēt partnera rīcību. Individu mijiedarbības gaidas no draugu puses ir tendētas reprezentēt „ja – tad” formu un tas ir arī kā pamats starppersonu gaidām (Boucom, Epstein, Sayers & Sher, 1989; Baldwin, 1992).

Galvenais, kas ļāva izvirzīt domu ar to, ka sievietēm un vīriešiem varētu būt atšķirīgas intimitātes gaidas viņu draudzībā ir pētījumi par to, sievietes savā savstarpējā draudzībā ir daudz intīmākas, nekā vīrieši. Sievietes intimitātē savas jūtas vispirms pārdzīvo ar verbālu dalīšanos un labprāt iesaistās uzvedībā kas ģenerē intimitāti, kamēr vīrieši šo intimitāti gūst caur klātbūtnes sajūtu un izvēlas neiesaistīties intimitātes pašatklājumos (Gross, 1978, Waring & Chelune, 1983, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987; Waring, 1984, Banu & Hansford, 2000; Fehr, 2004; Fischer & Nauris, 1981; Reis, 1988, 1998; Sharobany, Gershon & Hofman, 1982).

Pētījuma mērķis – noskaidrot vai pastāv atšķirības starp vīriešiem un sievietēm intimitātes gaidās viendzimuma draudzībā.

Pētījuma jautājums – 1) vai pastāv atšķirības intimitātes gaidās starp sievietēm un vīriešiem viendzimuma draudzībā; 2) vai pastāv atšķirības, kuras intimitātes gaidas, sievietes un vīrieši uzrādījuši kā sev nozīmīgas.

Pētījuma priekšmets – dzimums (neatkarīgais mainīgais), intimitāte gaidas (atkarīgais mainīgais).

Pētījuma izlase – pētījuma izlasi sastāda 60 dalībnieki, 30 sievietes un 30 vīrieši.

Pētījuma metode un datu ievākšana - dalībniekiem bija jānovērtē izteikumi, kas atspoguļo intimitātes gaidas draudzībā. Piemēram, „Ja man vajag apskāvienu, mans draugs mani apkaus”. Piemēram, „Ja man vajag apskāvienu, man draugs mani apkaus.”(Fehr, 2004).

Respondentiem bija jāatzīmē, cik lielā mērā viņi piekrīt šiem izteikumiem, raksturojot savas attiecības ar sava dzimuma draugu, novērtējot to ar Likerta skalas palīdzību, no 1 līdz 9 punktu sistēmā. Vēl respondentiem bija no visiem 48 izteikumiem jāizvēlas 7, kurus viņi uzskata par sev visnozīmīgākajiem un pēc tam tiks izvērtēti vai kāds no intimitātes gaidu izteikumiem sievietēm parādās biežāk vai vīriešiem.

Darba izstrādes posmi –

1. bibliogrāfijas izveidošana, saturam atbilstošas literatūras atlase.
2. bakalaura darba satura rādītājs
3. bakalaura darba teorētiskās daļas izstrāde
4. bakalaura darba pētījuma veikšana un rezultātu apkopošana
5. bakalaura darba datortalslikums

Bakalaura darbs sastāv no četrām nodaļām. Pirmā ir teorētiskā daļa, kurā ietilps vēl vairākas apakšnodaļas un šī nodaļa sniedz teorētisku ieskatu un skaidrojumu par draudzību kopumā un par dzimumatšķirībām viendzimuma draudzībā, kā arī par intimitāti, intimitātes gaidām. Pārējās nodaļas ir metode, rezultāti un iztirzājums.

Teorētiskā daļa

Teorija par draudzību

Draudzības jēdziens psiholoģijā

Tuvu draugi ir tie, kuri savstarpēji ir izvēlējušies vien otru un kuru attiecības balstās uz savstarpēju uzticēšanos un lojalitāti. Tāpat arī tuvi draugi viens otra sabiedrībā var justies brīvi, sirsnīgi, rīkoties spontāni un arī atklāti paši pret sevi. Draugi palīdz un atbalsta viens otru, dalās gan emocionāli, gan garīgi. (Sharabany, Gershani & Hofman, 1981)

Draudzība ir emocionāla saskaņa dažādos, bet ne katrā ziņā visos attiecību līmeņos. Tajā gan ir mazāk intimitātes nekā mīlestībā, taču, lai izveidotu „labas” attiecības, tā prasa ne mazāku personisku devumu, abpusēju atzinību, uzmanību un uzticēšanos (Psiholoģijas atlants attēli un teksti, 1.daļa, 1997).

Draudzība ir nepārtrauktas starppersonu attiecības starp diviem vai vairākiem cilvēkiem, kas tiek bāzētas uz abpusēju labvēlību, personu brīvprātīgu izvēli, tuvību, nesavtīgiem motīviem, patiesumu, uzticību, uzmanību, cieņu, atvērtību un taktiskumu (Harrington, Marshall & Muller, 2006).

Draudzība pastāv galvenokārt no būšanas ar kādu saistītām un no tā, ka kāds ir saistīts ar tevi pašu, ar līdzīgu izaugsmi un sociālajām izpausmēm indivīdu mijiedarbībā (Hartup & Stevens, 1997, kā minēts Pawlik & Resenzweig, 2000).

Draudzība ir tikumiskas jūtas, ko raksturo savstarpējas simpātijas, nesavtība, atklātība un uzticība, emocionāla pieķeršanās, psiholoģiska sadarbība un parasti arī kopīgas intereses, uzskati, spēja izprast otru un līdzpārdzīvot (Ģimenes enciklopēdija, 1989).

Šāda veida attiecībām, kā draudzībai, ir veicamas vairākas funkcijas, kas ietver sevī arī intimitātes nodrošināšanu, drošības un uzticības nodrošināšanu, noderīgu palīdzību un dažādu normu mācīšanos (Rubin, Dwyer, Booth-LaForce, Kim, Burgess & Rose-Krasnor, 2004).

Draudzība ir totāli personiska attiecība, kura pati par sevi ir labums. Atšķirībā no radniecības vai biedriskuma, ko nosaka piederība pie viena un tā paša grupas solidaritātes saišu saistīta kolektīva, draudzība ir individuāli izvēlama, brīvprātīga, balstīta uz savstarpējām simpātijām. Draudzība ir dziļa un intīma attiecība, kas paredz ne tikai savstarpēju izpalīdzību, bet arī iekšēju tuvību, atklātību, uzticību, mīlestību (Koh, 1973). Autors Kons arī izdala trīs galvenās pazīmes, pēc kurām draudzību var atšķirt no citām savstarpējām attiecībām un simpātijām:

1. Atšķirībā no lietišķajām attiecībām, kur viens cilvēks otru izmanto kā līdzekli kāda sava mērķa sasniegšanai, draudzībai piemīt pašvērtība, tā pati par sevi ir labums. Draugi palīdz vien otram nesavtīgi: „nevis pienākuma pēc, bet kā draugam”.

2. Atšķirībā no tuvības, ko nosaka asinsradniecība, vai no biedriskuma, kur pie kāda kolektīva piederošos vieno grupālas solidaritātes saites, draudzība ir individuāli selektīva, un tā dibinās uz savstarpējām simpātijām.
3. Atšķirībā no vispusīgām paziņattiecībām draudzība ir dziļas un intīmas attiecības, kas balstītas ne tikai uz savstarpēju palīdzību, bet arī uz iekšēju tuvību, uzticību, mīlestību.

Draudzības veidošanās formu pamati

Draudzība parasti veidojas uz dažādu elementāru kopības formu pamata:

Teritoriālā tuvība. Ir tikai saprotami, ka veidojam draudzīgas un tuvas attiecības ar cilvēkiem, kas atrodas mums blakus vai netālu no mums. Tādā veidā mēs nodrošinām regulāru satikšanos un ciešāku tuvību. Laikens D. un Tellegens A. (Lykken & Tellegen, kā minēts Pļaveniece & Škuškovnika, 2002) apstiprina domu, ka ilgstoši atrodoties vienā teritorijā, cilvēkiem var veidoties draudzīgas attiecības gandrīz ar jebkuru cilvēku, ar kuru var rasties līdzības un kurš atsaucas jūtām. Nepārtrauktā tuvība un saskare veicina neizbēgamus biežus un personiskus konfliktus. Tas ļauj secināt, ka pārlietu liela tuvība un pārāk daudz kopā pavadīta laika, zināmā mērā padara draudzību par pašsaprotamu un mēs sākam meklēt iemeslus, lai to kaut kādā veidā mainītu, kas tad arī noved pie nepārtrauktiem konfliktiem. Ilgstoši atrodoties vienā teritorijā, cilvēkiem var veidoties draudzīgas attiecības gandrīz ar jebkuru cilvēku, ar kuru var rasties līdzības un kurš atsaucas jūtām.

Vienāds vecums un dzimums, jo atbilstoši vairāk ir iespējamās līdzīgas intereses, aizraušanās, uztvere un domāšana. Jāsecina, ka nav jau nekas neparasts, ka dažādu paaudžu pārstāvjiem ir nesaderīgi vai pat pilnīgi pretēji uzskati par vienām un tām pašām lietām, kā arī domāšana ir savādāka, jo tā taču mainās līdzī laikiem. Iemesls varētu būt arī tas, ka vienkārši ar sava dzimuma un vecuma pārstāvjiem ir daudz vieglāk un ērtāk kontaktēties.

Profesionālais un izglītības līmenis. Mičiganas universitātes sociālais psihologs T. Ņūkombs (Newcomb, 1961, kā minēts Pļaveniece & Škuškovnika, 2002) pētīja 17 savā starpā nepazīstamus studentus, kurus nomitināja vienās kopmītnēs. Pēc 13 kopā nodzīvotām nedēļām izveidojās divas cieši draudzīgas kompānijas. Vienā ietilpa piecu humanitāro fakultāšu studenti, kuri bija politiskā liberālisma piekritēji un spilgti izteikti intelektuāļi, un otrajā – trīs konservatīvi noskaņoti inženierfakultāšu studenti. No tā izriet secinājums par to, ka draudzība veidojas starp cilvēkiem ar vienādām interesēm profesionālajā jomā, kas, iespējams, kalpoja par pirmo sarunu tematu draudzības aizsākšanās stadijā. Vēl pētījumus šajā jomā veica arī V. Grifits un R. Veičs (Griffit & Veitch, 1974, kā minēts Pļaveniece & Škuškovnika, 2002), kuri savā pētījumā vispirms noskaidroja 13 nepazīstamu brīvprātīgo

eksperimenta dalībnieku uzskatus un intereses un pēc tam viņus ievietoja patversmē, izdevās samērā precīzi prognozēt, starp kuriem veidosies simpātijas un starp kuriem – antipātijas.

Kopīga darbība. Parasti tā ir saistīta ar noteiktu funkciju un uzdevumu dalīšanu, sadarbību un savstarpēju palīdzību. Ne velti lielāko daļu draugu cilvēki iegūst tieši kopīgas darbības procesā – darba vai mācību kolektīvos. Tiek uzskatīts, ka šeit cilvēkus draudzībā varētu savienot ne vien tas, ka ir pastāvīga kopā būšana, bet arī darot darbu abiem ir kopīgs mērķis, līdz ar to nākas sadarboties, lai veiksmīgāk šo mērķi sasniegtu (Pļaveniece & Škuškovnika, 2002).

Akceptēšana. Cilvēkam nav vajadzības noniecināt citus. Viņa klātbūtnē citi jūt: „Viņš mani pieņem tādu, kāds es esmu, negrib mani mainīt vai „turēt aizbildniecībā”.” Tas rada drošības izjūtu, jo cilvēks jūtas ievērots un atzīts, kas savukārt izraisa simpātijas. Akceptēšana tikai pozitīvi ietekmē draudzības attīstību.

Interese. Cilvēks nevis pirmām kārtām runā tikai pats par sevi, savu darbu, ģimeni, pienākumiem vai problēmām, bet gan ir nopietni ieinteresēts uzzināt, kā klājas otram, ko viņš jūt, domā, kā dzīvo. Tā ir neviltota interese par otru cilvēku, kam par iemeslu ir arī tas, ka vēlamies uzzināt citu pieredzi un viedokli par apkārtējo pasauli (Pļaveniece & Škuškovnika, 2002).

Izpalīdzīgums. Draudzēties spējīgs cilvēks palīdz ne tikai tad, kad viņam ir laiks vai arī, ja tas dod kādu labumu, bet palīdz arī, nežēlojot savu laiku un resursus tieši tad, kad otram tas ir nepieciešams. Viņš parasti arī neskopojas ar atzinības izteikšanu kolēģiem, draugiem, ģimenes locekļiem un arī svešiniekiem.

Objektivitāte. Cilvēks neklausās pļāpās un tenkās, un tajās nepiedalās. Moto: „Ja neko labu nevaru pateikt, tad vajadzētu labāk klusēt.” Viņš nenosoda citus, un pret cilvēkiem izturas tā, kā gribētu, lai pret viņu izturas. Ja grib ko noskaidrot, tad jautā tieši tiem cilvēkiem, nevis runā ar kādu citu par viņu (Pļaveniece & Škuškovnika, 2002).

Uzmanība. Cilvēks pamana un ievēro, kas otram patīk. Atceras dzimšanas dienas un citus svarīgus notikumus. Prot parādīt uzmanību un tas ļauj secināt, ka otram vēlme saistīties attiecībās tikai palielināsies, jo tieši uzmanība ir tā, ko galvenokārt vēlamies saņemt no savu draugu puses.

Uzticamība. Cilvēks tur doto vārdu. Ja viņš kaut ko pasola nokārtot, tad viņš to arī izdara. Uzticībai ir liela nozīme, to pazaudēt ir daudz grūtāk nekā atgūt. Ja draugu starpā tiek zaudēta uzticamība, tad skaidrs, ka no tā izriet tikai tas, ka zudīs arī draudzības ciešums un dziļums. Tas gan nenozīmē, ka kādu dienu viss atkal nonāks atpakaļ vecajās sliedēs – uzticību var atkal atgūt attiecīgi pierādot to ar darbību (Pļaveniece & Škuškovnika, 2002).

Paškritika. Cilvēks sevi neuzskata par pasaules nabu, ka viņa uzskati būtu paši svarīgākie. Viņam piemīt humora izjūta un prasme pasmieties par sevi. Viņš atklāti runā par savām neveiksmēm, bet nežēlojas, cenšas pēc iespējas ātrāk tās pārvarēt.

Emocionalitāte. Cilvēks klausās ne tikai, ko otrs saka, bet arī izjūt, kā otrs jūtās. Viņš izprot, kad otram vajadzīga palīdzība, piedāvā to un dod padomu, bet neko neuzspiež. Viņš netur noslēpumā arī savu dvēseles stāvokli, parāda savas emocijas, pasaka, kad un par ko ir dusmīgs. Aiz lepnuma nenoraida palīdzību un atbalstu.

Lojalitāte. Lojāls cilvēks nemaina savas simpātijas šodien pret vienu, rīt – pret citu atkarībā, no „kuras puses pūš vējš”. Arī savu viedokli viņš nemaina kā kreklus. Šis cilvēks pastāv par saviem uzskatiem, tāpat kā par cilvēkiem, kuri viņam kaut ko nozīmē, viņš aizstāv savus draugus pret naidīgu izturēšanos un intrigām. Ir zināma lojāla cilvēka pozīcija, tur nepastāv izlikšanās, glaimošana un „līdzdziedāšana” (Krompholz – Reichel, kā minēts Pļaveniece & Škuškovnika, 2002).

Autonomija. Labs draugs ir reālists. Viņš zina savas stiprās un vājās puses. Viņš nekļūst atkarīgs no citu domām un labvēlības, bet gan pats ir atbildīgs par savu dzīvi, par saviem panākumiem un arī neveiksmēm. Viņš nevaino citus (Krompholz – Reichel, kā minēts Pļaveniece & Škuškovnika, 2002).

Draudzība dažādos vecumos

Kons(Кон, 1973) runājot par draudzību dažādos vecumos, pieskaras tādai tēmai kā draudzības ģenēze – tas ir process, kam raksturīgas vairākas dimensijas:

1. Draudzības raksturojums atkarībā no *rīcības* – cilvēku loks, no kura vidus tiek izraudzīti draugi, šādas izvēles selektivitātes līmenis; dominējošās saskarsmes formas ir diādes, triādes vai vairāku cilvēku kompānijas.
2. Draudzības *kognitīvie* aspekti – priekšstati par draudzību, kas raksturīgi attiecīgajā vecumā; saprašanās līmenis, kāds iespējams šajā attīstības posmā.
3. Draudzības *emocionālie* aspekti – attiecīgajam vecumam raksturīgā draudzības attiecību tonalitāte, empātijas attīstības līmenis.
4. Draudzības *komunikatīvie* aspekti – indivīda kompetences līmenis savstarpējās attiecībās; viņam iespējamais lomu mijiedarbības spektrs un attiecīgās komunikatīvās iemaņas.
5. Draudzības *aksioloģiski normatīvie* aspekti – saistīti ar pašapziņas attīstību: personības vajadzības, kas tiek apmierinātas draudzībā.

Katrā vecumosmā draudzībai ir sava nozīme. Kā apgalvo autori, kas aprakstījuši pētījumus par draudzību (Pawlik & Resenzweig, 2000), atšķirības starp dziļo struktūru un virspusējo struktūru draudzībā, ļauj aplūkot to un tās noteikumus dažādos dzīves posmos.

Bērnībā galvenokārt ir rīcības attiecības, kuru pamatā ir kopīga darbība un telpiska tuvība. Bērna komunikatīvās iemaņas un atbilstošās viņa personības īpašības veidojas ne tikai saskarsmē ar vecākiem un cietiem pieaugušajiem, bet arī ar vienaudžiem(Рейнштейн, 1978).

Tātad jāsecina, ka bērnībā draudzības attiecības pamatojas vairāk tieši uz kopīgu darbību kopīgu pasaules izzināšanu. Bērns savos kontaktos ar vienaudžiem ir ievērojami aktīvāks un patstāvīgāks nekā attiecībās ar pieaugušajiem. Bērnam kļūstot vecākam, pirmām kārtām novērojama saskarsmes un draugu izvēles loka diferenciācija un individualizācija. Četrus līdz sešus gadus veciem bērniem saskarsme kļūst sarežģītāka, pamazām aug individuālo simpātiju noturīgums. Izšķirošo nozīmi iegūst draudzības sociāli normatīvie aspekti: savstarpēja izpalīdzība, uzticība utt. Bērni 3 – 7 gadu vecumā draugus/draudzenes vairāk uztver kā rotaļu biedrus, attiecībām ir raksturīgs egocentrisms. Tomēr bērnu draudzība ir samērā nenoturīga un var viegli izjukt. 6 – 12 gadus veci bērni sāk saprast draudzību kā savstarpēju sadarbību. Tātad jāsecina, ka šajā vecumā jau par draudzību sāk parādīties tāda veida izpratne, kas ir līdzīga jau pieaugušo izpratnei.

Pusaudžu gadi ir laiks, kad draudzībai tiek piešķirta ļoti liela un nozīmīga loma dzīvē, Draudzība tiek vērtēta augstāk par visu un nodevība ir trakākais, kas vispār var notikt. Pusaudžiem tas ir liels pārdzīvojums. Arī Zelmenis(Zelmenis, V., 1983) atklāj, ka pusaudžu gadi un jaunība vienmēr tiek uzskatīta par privilēģētu „draudzības vecumu”.

Par svarīgāko kļūst intīma dalīšanās pārdzīvojumos, kas vēlinos pusaudžu gados pāraug autonomā savstarpējā atkarībā. Draudzene/draugs kļūst par sava veida *alter ego*, kura vērtējumi un viedokļi ļauj uz sevi palūkoties no malas. Draudzība iegūst intīmas grēksūdzes raksturu, savdabīgu psihoterapijas formu, kas ļauj izteikt jūtas, dalīties ar kādu savās šaubās, cerībās, raizēs. Reizēm pusaudžim, lai atrisinātu savas problēmas, ir pietiekami izteikt tās skaļi un dalīties ar draugiem. Prasme glabāt noslēpumu un uzticību šajā vecumā ir svarīgākie drauga vērtējuma kritēriji. Pusaudži prot samierināties ar dažiem savu draugu trūkumiem, bet pašu draudzību uztver kā kaut ko pilnīgu.

Parasti draudzīgas attiecības veidojas starp viena dzimuma pārstāvjiem, un tikai 15 – 16 gadu vecumā sāk parādīties jauktās kompānijas, bet arī tajās tuvākas attiecības veidojas starp viena dzimuma pārstāvjiem.

Jaunībā draudzība turpina ieņemt monopolstāvokli savstarpējo attiecību un simpātiju sistēmā. Šajā draudzībā izpaužas jaunībai tipiskā drauga un draudzības idealizācija. Nākotnes domu pārņemti, jaunieši dalās pirmām kārtām savos sapņos un dzīves iecerēs. Jo konkrētāki, noteiktāki ir šie nākotnes veidoli, jo vieglāk ir atrast cilvēku, kurš ir tādā pašās domās. Šajā vecumposmā var visbiežāk kā citos, var notikt tas, ka draudzība pāraug nopietnākās attiecībās līdz pat īstai mīlestībai. Arī iemīlēšanās nemazina vajadzību pēc drauga, bet gan vajadzība

dalīties savos pārdzīvojumos to drīzāk stiprina. Draudzības struktūra mainās pēc stāšanās laulībā. Dažreiz draudzības dēļ jaunieši piedalās grupu noziedzīgā darbībā ar ļoti negatīvām sekām. (Psiholoģijas vārdnīca, 1999)

Pieaugušam cilvēkam samazinās jaunībai raksturīgā atklātība, draudzīgā saskarsme zaudē savu „grēksūdzes” raksturu. Pieaudzis cilvēks atrodas statistiskā stāvoklī, kuram raksturīgs mierīgums, pārliecība par saviem spēkiem un vienlaikus emociju izsīkums. Pieaudzis cilvēks, raksta amerikāņu psihologi E. Dauvana un Dž. Eidelsons (Douvan, E., & Adelson, J.), zaudē jaunībai raksturīgo atklātību un emocionālo iejūtīgumu pret iekšējiem pārdzīvojumiem – saviem un citu cilvēku, tāpēc pieaugušo draudzībai bieži vien ir tikai „kopēja bēgšanas no vientulības, pakts pret izolāciju, bet vienlaikus arī neuzticēšanās intimitātei”. Pieaugušo darbības saskarsmes loks un interešu sfēras neizbēgami sažņo un specializējas. Ir grūtāk atrast otru, kurš būtu ar viņu saskanīgs visādā ziņā. Ar to izskaidrojama zināma draudzības diferenciācija, kad ar vienu draugu saista kopīgas intelektuālas intereses, ar otru – jaunības atmiņas, ar trešo – estētiski pārdzīvojumi. Cilvēkam kļūstot vecākam, draudzības intensitāte un psiholoģiskā intimitāte mazinās. Par šo arī precīzi izsakās Kons (Кон, И., С., 1980), kurš izsaka apgalvojumu ap to, ka problēmas, kas satrauc pieaugušo cilvēku, ir stipri sarežģītākas, ar vienkāršu sarunu tās nav iespējams atrisināt, tāpēc viņu saskarsmei ar draugiem ir priekšmetiskāks raksturs. Mīlestība pamazām novirza draudzību otrajā plānā, attiecības kļūst lietiskākas, galveno vietu tajā ieņem kopīga brīvā laika pavadīšana, dažādu pasākumu apmeklēšana.

Vecumdienās draudzībai ir vēl lielāka loma. Nav nemaz tik viegli atrast sarunas biedru. Jēdziens „labākais draugs” bieži vien saplūst ar jēdzienu „vecs draugs”. Vecumā ievērojami biežāk nekā jaunībā ir sastopama jaukta dažādu dzimumu un arī vecumu draudzība. Vecumdienās draugi ir svarīgi, lai mums būtu psiholoģiskā labklājība, ja tuvumā nedzīvo neviens no radniekiem. (Pawlik & Resenzweig, 2000, p. 271)

Drauga izvēle un draudzība ar sev līdzīgajiem

Domājot par to, kā cilvēki izvēlas savus draugus, nevar nenonākt pie secinājuma, ka savos draugos visticamāk mēs meklējam kaut ko no sevis, tāpat visticamāk izvēlamies draudzēties ar cilvēkiem, kuri ir ne pilnībā, bet tomēr līdzīgi mums pašiem. Šādus secinājumus ļauj izdarīt dažādu pētnieku veiktie pētījumi par to, kā izcelšanās un apkārtējā vide ietekmē, ka izvēlamies draugus un dzīvesbiedrus līdzīgus sev. (Berczkei, Gyris, & Weisfeld, 2004; Rushton, 1989a) Viņi izsecināja, ka cilvēki izvēlas savus partnerus līdzīgus sev. Rustons tikai vēl vairāk apstiprina šī apgalvojuma patiesīgumu, jo izteicis domu, ka parādība par to, ka cilvēkiem ir tendence izvēlēties draugus sev līdzīgus, ir diezgan izplatīta

visā pasaulē. Jau minētie autori apgalvo, ka šāda partneru izvēle galvenokārt ir saistīta ar kultūras un kognitīvajiem faktoriem un jāteic, ka tas ir apstiprinājums vienotam viedoklim par šo apgalvojumu visā pasaulē. Citi pētnieki Haubers un Šermans (Hauber, Sherman, 2001) izsaka ļoti labu domu par to, kādēļ izvēlamies partnerus līdzīgus sev. Viņi apgalvo, ka satiekoties ar draugiem, kas ir līdzīgi mums, mēs tādā veidā tiecamies uz to, lai nodrošinātu posmu, ka gēnu kopa būs droši aizsargāta un galu galā nosūtīta uz nākošajām paaudzēm.

Tomēr pastāv arī viedokļi, kas ne pilnībā, bet tomēr nedaudz tiecas apstrīdēt viedokli par to, ka izvēlamies partnerus absolūti līdzīgus sev. Autori (Jacob, McClintock, Zelano & Ober, 2002) izsakās, ka optimālais līdzību daudzums, kādas cilvēks saskata otrā izvēloties savu partneri, nav 100%. To pastiprina arī šo autoru veiktais pētījums par to, kā sievietes izvēlas sev partnerus. Tātad sievietes dod priekšroku atrast vīriešus, kuru izcelšanās kaut cik līdzīga viņu pašu izcelšanās veidam. Tas ļauj secināt, ka noteikums par to, ka partneris jābūt pilnībā līdzīgam, nav tik strikts. Šī pētījuma galarezultāts ļauj nonākt pie domas, ka partnerim jābūt nevis precīzi līdzīgam visās jomās, bet gan var būt arī tuvas līdzības un tikai kādā no jomām. Interessants pētījums tika veikts arī Vonga un Johnsona vadībā (Ahern, Cole, Johnson & Wong, 1981), kurā tika veikti novērojumi par to, ka cilvēki izvēlas partnerus vienlaikus gan pilnīgi atšķirīgus, bet tajā pašā laikā tomēr līdzīgus sev kādā no jomām. Iepriekš minētie autori izsaka secinājumu, ka „sievietes un vīrieši, kuri precējušies ar citas etniskās grupas pārstāvjiem var būt daudz līdzīgāki savā starpā ar laulāto, nekā tie, kuri precējušies ar savas grupas pārstāvjiem” (Ahren, Cole, Johnson & Wong, 1981). Tas ļauj secināt to, ka daži no atšķirīgajām etniskajām grupām, izvēlas dzīvesbiedrus daudz līdzīgākus sev citās jomās.

To, ka izvēlamies dzīvesbiedru un draugus līdzīgus sev, notiek 34% pateicoties līdzinieku gēniem, 12% pateicoties līdzinieku tipiskajai videi un 54% pateicoties līdzinieku unikālajai apkārtējai videi.

Intimitāte draudzībā

Agrīnie traktējumi, intimitāti skaidro kā patiskumu – individualitāti. Eriksons (Erickson) intimitāti skaidro kā saplūšanu ar identitāti (Erickson, 1968). Tāpat arī Eriksons atklāj, ka intimitāte ir nozīmīga cilvēku funkcionēšanas reprezentācija. Kāds cits autors Sullivans (Sullivan, 1953) intimitāti definē kā situācijas veidu, kurā divi cilvēki pieļauj un attīsta personīgās cieņas komponentus. Turpretim Pārtridžs E. (Partridge, 1966) rakstījis, ka vārds „intimitāte” ir atvasināts no latīņu valodas vārda „intimus”, kas nozīmē iekšējais vai visapslēptākais, un atklāsme vai dalīšanās ar savām privātajām jūtām ir izšķirošais faktors.

Autori Klarks un Reiss (Clark & Reis, 1988, kā minēts Baumeister & Bratslavsky, 1999) intimitāti definē kā procesu, kurā divi cilvēki izspauž svarīgas, sev nozīmīgas jūtas un

informāciju otram. Tāpat arī Reiss kopā jau ar citu kolēģi (Reis & Shaver, 1988) domā līdzīgi, definējot intimitāti kā sākuma procesu pašatklāsmei vai saskarsmei starp personīgām jūtām un vēstījumiem citiem cilvēkiem. Šie divi intimitātes definēšanas ceļi ir ne tikai iekšējās informācijas atklāšana, bet arī piekrītošu atbildes reakciju no otra cilvēka puses.

Intimitāte sākas ar tuvību. Intimitāte sastāv no tuvības sajūtas un sakarības (Baumeister & Bratslavsky, 1999). Reiss un Patriks (Reis & Patrick, 1996) par šo pašu tēmu saka tā, ka intimitāte ir atkarīga ne tikai no informācijas atklāsmes, bet arī no pozitīvas atbildes no otra cilvēka (un apstipriņošām jūtām, ka atbildes reakcija ģenerē atklāsmi).

Intimitāte ir kā kodolelements tuvām attiecībām, Intimitātē savienojas mīlestība, drošība, uzticība un citas svarīgas komponentes (Prager, 1995). Šis pats autors arī izveidojis intimitātes attīstības paraugu, kas balstās uz jau iepriekš minētajiem komponentiem un tāpat arī viņš apgalvo, ka ikdienišķa verbāla un neverbāla intimitātes izpaušana veido iekšējo intimitātes pieredzi (subjektīvas jūtas par sirsniību, patiku un pieķeršanos).

Reiss (Reis, 1998, kā minēts Marcus & Swett, 2002) atklāj domu, ka mēs jūtamies īpaši intīmi draudzībā tajā brīdī, kad mūsos saplūst kopā četras jūtas: mēs esam akurāti saprotoši pret savu draugu; mēs jūtam, ka otra persona novērtē mūsu attiecības; mēs jūtam, ka par mums rūpējas; mums ir tuvības un apmierinātības pieredze.

Kā atklāj Hatfields (Hatfield, 1984) intimitātei ir trīs dimensijas. Pirmā ietver sevī personīgās informācijas abpusēju atklāsmi, kā arī abpusēju atsaucīgu sapratni, kas veicina katrai personai sajūtu, ka tiek saprasts. Otrā ietver sevī spēcīgu attieksmi pret otru cilvēku, kas izpaužas siltās, pozitīvās sajūtās un interesē par otru. Trešā dimensija skaidro, ka intimitāte ietver sevī saskarsmi un pieķeršanos.

Tāpat arī pētnieki (Radmacher & Azmitia, 2006) atklāj, ka intimitāte ir multidimensionāls jēdziens, kurš draudzībā ir tendēts uz pašatklāsmi, kas ļauj nostiprināt savu sajūtu izjūtu. Līdzīgi arī kāds cits autors (Helgeson, 1985) izdala trīs galvenās intimitātes sastāvdaļas: pašatklāsmē, pieķeršanās un ekspresivitāte. Arī Markuss un Svītts (Marcus & Swett, 2002) intimitāti skaidro caur trīs sfērām: a – pozitīva pieķeršanās, b – uzklausišana un saprašana, c – pašatklāsmē.

Pašatklāsmē iespējams ir visvairāk izplatītais intimitātes komponents, bet tomēr tā ir diezgan nenoteikta. Saskaņā ar skaidrojumu (Rubin, 1973), intimitāte būtiski nozīmē iemiesoties otrā cilvēkā – ļoti labi pazīt otru. Pēc šīs definīcijas pašatklāsmē vajadzētu būt kā svarīgākai intimitātes daļai (Waring & Chelune, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987). Vistradicionālākā pieeja ir definēt intimitāti kā pašatklāsmes stāvokli attiecībās (Altman & Taylor, 1973, kā minēts Monsour, 1992). Šie paši autori uzskata, ka pašatklāsmē ir galvenais intimitātes elements, kamēr citi tai piešķir mazāku nozīmīgumu. Sociālie psihologi ir

dokumentējuši to, ka uzvedībai ir cieša saistība ar intimitāti un tieši pašatklāsmei ir liela nozīme intimitātes izveidošanā un saglabāšanā (Radmacher & Azmitia, 2006).

Tomēr Reiss ar kolēģi (Reis & Shaver, 1988) runā arī par to, ka pašatklāsmē viena pati vien nevar nodrošināt ilglaicīgu draugu savstarpējās intimitātes jūtu producēšanu. Tāpat arī citi autori (Schaefer & Olson, 1981, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987) uzsver to, ka intimitātes konceptualizēšana nav saistīta ar pašatklāsmi. Viņi definē, kas intimitātes pieredze ir kā dalīšanās ar sajūtām un klātbūtni ar citu cilvēku vai cilvēkiem. Šī intimitātes pieredze veidojas attiecīgi septiņās jomās – emocionālā, sociālā, intelektuālā, seksuālā, izklaidējoša un estētiskā. Pētnieki nosliecas uz apgalvojumu, ka dalīšanās ar intimitātes pieredzi ir kā atklāsmes „sirds” (Helgeson, Shaver & Dyer, 1987).

Pašatklāsmē tiek kategorizēta arī kā komunikācijas faktori daļa, kā „ekspresivitāte”, kas ietver sevī dalīšanos ar privātām jūtām, domām, ticību un attieksmi (Waring, Tillman, Frelick, Russell & Weisz, 1980, kā minēts Monsour, 1992).

Literatūrā dominē tēma arī par to, cik nozīmīga intimitātē ir emocionālā ekspresivitāte. Galvenokārt emocionālā ekspresivitāte ir verbāla un neverbāla emociju izpausme (Dosser, Balswick & Holverson, 1986). Saskaņā ar intimitāti starp partneriem, emocionālā ekspresivitāte tiek raksturota kā neverbāla un verbāla emociju izpausme pašam sev, savam partnerim un attiecībās kopumā (Monsour, 1988, kā minēts Monsour, 1992).

Vēl kāda intimitātes definīcija atklāj uzskatu, ka došana un pieņemšana ir attiecību pamats. Kā ierosina Ņukombs (Newcomb, 1990), pieņemšanai piemīt sociālais balsts un šis balsts samazina vientulību un, ja vientulība ir daļējs rezultāts intimitātes trūkumam, tad tas rada sajūtu, ka sociālais balsts jāaplūko kā dažu indivīdu intimitātes izpausme. Bet ne jau visi sociālie balsti ir kā intimitātes demonstrēšana, tikai tie, kuri palīdz tikt galā ar vientulības izjūtu (Monsour, 1992).

Lai gan bieži neatzīts, bet tieši draudzība ir svarīgs intimitātes aizsācējs cilvēku dzīvēs. 1989. gadā tikai veikt pētījums, kurā 250 respondenti tika izjautāti par viņu dziļākajām, tuvākajām un intīmākajām attiecībām, 14% respondenti šajā sakarā runāja par savu ģimeni, 48% par romantiskām attiecībām un vairāk kā trīsdesmit (36%) runāja par savu draugu (Fehr, 2004). Arī autors (Sapadin, 1988, kā minēts Fehr, 2004) veica pētījumu sakarā ar draudzību, kura ietvaros autors lūdza profesionālus no trīs galvenajām Savienoto Valstu pilsētām pabeigt teikumu „Draugs ir kāds.....”, visbiežākā atbilde gan no vīriešiem, gan sievietēm bija „...ar kuru jūs esat intīmi. „Tik tiešām pētījumi par draudzības priekšstatiem atklāj to, ka intimitāte tiek aplūkota kā centrālā iezīme šāda veida attiecībām.

Intimitāte arī tiek raksturota kā viena no atslēgām, kas raksturo gaidas cilvēkiem savā draudzībā (Bigelow & La Gaipa, 1975, 1980; Clark & Ayers, 1993; La Gaipa, 1979, kā

minēts Fehr, 2004). Kad cilvēkiem jautā aprakstīt intimitātes pieredzi draudzībā, jau pierasts, ka viņi to dara ar vieglumu un bez jebkādam raizēm, satraukuma vai diskriminācijas (Helgeson, Shaver & Dyer, 1987).

Pamatideja šiem visiem pētījumiem ir tāda, ka cilvēki attīsta zināšanas par patterniem no attiecībām kas producē intimitātes sajūtas draudzībā. Vēl vairāk, šie pētījumi apgalvo, kas šīs zināšanas ir ar prototipisku struktūru, tāpat kā daži attiecību patterniem ir daudz vairāk atzīti raunājot par intimitāti draudzībā (Fehr, 2004).

Atšķirības starp sieviešu un vīriešu intimitātes koncepcijām un distanci varētu būt kā pirmsākums tam, ka tuvā draudzībā ir konflikti un nesaskaņas, tāpēc arī turpmāk aplūkošu tieši kādas dzimumatšķirības pastāv intimitātē draudzībā un kādas tad ir intimitātes gaidas.

Intimitātes gaidas draudzībā

Cilvēki sagaida, ka intimitāte draudzībā un arī emocionālā tuvība var nodrošināt lielu attīstības iespējamību, radot droši vidi ap sevi vai „komforta zonu”, kurā katra persona attīsta savu identitāti (Sullivan, 1953).

Bandura (Bandura, 1986, kā minēts Fouad & Guillen, 2006) savos pētījumos runā par to, ka gaidām var būt 3 veidu iznākums. Pirmais veids ietver sevī fiziskus rezultātus, kuriem seko kāda veida uzvedība, ieskaitot patīkamas ķermeniskas sajūtas vai sāpes un fizisku diskomfortu. Sociāla uzvedība ir otrā veida iznākums gaidām no partnera uzvedības. Pozitīvas sociālas reakcijas iekļauj sevī akceptēšanu, atzīšanu, materiālu atbalstu un spēku; negatīvās reakcijas sevī ietver neatzīšanu, vainas izjūtu, sociālu norādījumu. Trešais veids ir sevis novērtējums, gan negatīvs, gan pozitīvs. Sevis novērtēšana var iegūt arī apmierinātības ar sevi formu.

Mūsu intimitātes gaidas draudzībā ir atkarīgas no jau iepriekšējo draudzību pieredzes, kā arī no cita veidu attiecību pieredzes, līdz ar to mēs jau veidojas kognitīvas shēmas, kas saistītas ar intimitātes sajūtu (Radmaher & Azmitia, 2006). Tāpat arī Bandura (Bandura, 2001, kā minēts Fouad & Guillen, 2006) atzīst, ka gaidas ir rezultāts vai kārots iznākums apzinātai rīcībai, kurā indivīds izvēlēties iesaistīties. Bandura (Bandura, 1986, kā minēts Fouad & Guillen, 2006) arī atklāj, ka mūsu gaidas tiek atvasinātas no situāciju vērošanas un notikumiem indivīda apkārtējā vidē. Galvenais pieņēmums, kas izriet jau no iepriekš veiktiem pētījumiem ir tāds, ka cilvēki savu intimitātes sajūtu draudzībā gūst no zināšanām par saskarsmi vai saistību ar draugiem. Svarīgākais katra indivīda saskarsmes noteikšanā un kvalitātē attiecībās jau sen ir psiholoģijā atzīts temats (Fehr, 2004).

Sociālo mācību teorētiķis Bandura (Bandura, 1986, kā minēts Fehr, 2004) ir skaidrojis, kā cilvēki iemācās paredzēt iespējamās sekas savai uzvedībai. Piemēram, indivīds var attīstīt savas gaidas, un darbojoties pašpārliecināti var izdibināt spēcīgu kritiku no sava partnera vai partneres un līdz ar to indivīds var izvēlēties pakļāvīgāku atbildes reakciju. Gaidas var būt ar situācijas specifiku un attiecību specifiku, vai arī tās var tik vēl vairāk vispārinātas (Baucom, Epstein, Sayers & Sher, 1989).

Jau no bērnības pieaugušie māca savus bērnus „es – tu” shēmai, kas veicina drošības sajūtu (Sullivan, 1953). Arī Boulbijs (Bowlby, 1969, 1973, 1980, kā minēts Fehr, 2004) savos sākotnējos darbos fokusējas uz prāta modeļiem bērnu attiecību attīstībā un skaidro to ar aprūpētāju atsaucību un noderīgumu. Savstarpējās atkarības teorija attīstīja domu par atkarības attiecībām starp sevi un citiem kā iznākumu attiecībām. Attīstības psiholoģijā ir attīstīts starptautiskas shēmas draudzības gaidu modelis, kas balstās uz aktuāliem, blakus notiekošiem notikumiem un augstākā līmeņa gaidām (Bretherton, 1990). Piemēram, bērns iemācās shēmu: „Ja es nokritīšu – mamma mani piecels”. Arī pārējie patterni, tāpat kā šis pieprasa sekmēt daudz lielākas gaidas pēc komforta un rūpēm. Bērnu gaidas tiks mīlētiem no vecāku puses varētu tikt pamatotas ar zināšanām par mijiedarbības patternu kā „Ja es esmu slims, mamma par mani rūpēsies”, „Ja man ir garlaicīgi, mamma ar mani rotaļāsies” un „Ja man ir dzimšanas diena, mamma man uzceps kūku” (Bretherton, 1990).

Līdzīgas idejas atklāj arī klīniskā psiholoģija, kur autori (Baucom, Epstein, Sayers & Sher, 1989) apgalvo, ka indivīdu mijiedarbības gaidas no draugu puses, ir tendētas uz „ja – tad” formu, kas ir saistīts ar savu un partnera uzvedību. Baldwins (Baldwin, 1992) izpētīja šīs iepriekšminētās idejas, kad veidoja savas sociāli kognitīvās attiecību shēmas. Viens no šiem shēmu komponentiem ir starppersonisks raksts, kas tiek definēts kā gaidāmais mijiedarbības modelis, kas atvasināts no daudzkārtējas vienkāršas starppersonu pieredzes. Tāpat arī autors (Baldwin) postulē, ka veids, kā tiek reprezentētas attiecību zināšanas, notiek „ja – tad” formā un tā ir kā pamats starppersonu gaidām. Arī Bandura (Bandura, 2001, kā minēts Fouad & Guillen, 2006) secina to, ka gaidas var tikt atspoguļotas „ja – tad” izklāstījumā.

Pētnieks (Rosch, 1973, kā minēts Fehr, 2004) izteica domu, ka liels daudzums mūsu ikdienas valodas organizējas ap prototipiem jeb shēmām. Tieši tāpat kā daži veidi un īpatnības mīlestībā, uzticēšanās vai dusmās katrs var tikt izmantoti vairāk nekā citi, tāpat arī dažādi mijiedarbības patterni saistībās ar intimitātes gaidām draudzībā var būt daudz vairāk izplatīti nekā citi (Fehr, 2004). Piemēram, „Ja es atklāšu kādu personisku informāciju par sevi draugam, viņš uzmanīgi klausīsies” un „Ja es izstāstīšu kādu joku, mans draugs smiesies” šie abi izteikumi var veidot intimitātes gaidas draudzībā.

Apkopojot visu pētnieku idejas un analizējot intimitātes gaidas draudzībā, var sākt apspriest, kā to veidošanos ietekmē apkārtējā sociālā vide un audzināšanas pieredze, kas dod pamatu jautājumam par dzimumatšķirībām.

Dzimumatšķirības draudzībā

Līdz 18. gadsimtam Rietumu sabiedrībā tika uzskatīts, ka tikai vīrieši ir spējīgi uz savstarpēju nesavtīgu draudzību. Sievietes kā mazāk pilnvērtīgas būtnes netika uzskatītas par spējīgām uz cildenām jūtām un augstsirdīgu rīcību, kas prasītu uzupurēšanos. Tikai 18. gadsimtā aktualizējas jautājums par sieviešu draudzību tieši kā uz savām subjektīvajām simpātijām, nevis radnieciskām saitēm balstītu tuvību, kas būtu analoga vīriešu cildenajiem ideāliem un attīstītajai klubu kultūrai. Jau 18. gadsimts uzrādīja dažādus stereotipus saistītus ar sieviešu draudzību. Viens no tiem- sievietes savstarpēji satuvinoties, zaudē interesi par vīriešiem, par laulības institūciju, saliedējās tādā kā vienotā veselumā un rada savu pasauli. Otrs plašs uzskats, kas pavadīja priekšstatus par sieviešu draudzību jau 18. gadsimtā, un ir izplatīts arī šodien, ir sieviešu draudzības saistība ar homoseksualitāti. Dāmām pat tika ieteikts savstarpējā sarakstē izvairīties no skūpstu, apkampienu un mīlestības sūtīšanas, kas varētu izraisīt domstarpības ar likumdevējiem. (Savukārt vīrieši savās vēstulēs sava dzimuma draugiem nekautrējās nodot ne skūpstus, ne mīlestības apliecinājumus).

20. gadsimtā līdz 70-to gadu vidum Rietumu demokrātiskajās sabiedrībās sieviešu draudzības tēma piesaistīja ļoti maz uzmanības. Tā drīzāk tika sistemātiski ignorēta, trivializēta un noniecināta gan vēsturē, gan antropoloģijā, gan arī socioloģijā un psiholoģijā. Lai arī posmā no 1960.-1980. dažādās zinātnēs pieaug pētījumu skaits par cilvēcisko attiecību jautājumiem, vēl aizvien sieviešu draudzība nebija to centrālā tēma.

Vīriešu un sieviešu draudzības atšķirības problēma psiholoģijā ir viena no vecākajām un interesantākajām. No evolucionārās psiholoģijas viedokļa, atšķirības vīriešu un sieviešu draudzībā ir skaidrojamas ar to, ka evolūcijas gaitā vīrieši ir bijuši mednieki un cīnītāji, viņu savstarpējām attiecībām vienmēr vairāk ir bijis lietišķs raksturs. Sieviešu savstarpējās attiecības vienmēr vairāk ir noteikušas kopējās rūpes par bērnu audzināšanu

Sievietes un vīrieša draudzība. Šajā jomā ir ļoti maz pētījumu, taču ieguldījumu šādas draudzībā ir likuši tādi pētnieki kā Bahurks (Buhrke, 1987) un Reis (Rase, 1985). Viņi veica pētījumu ar kādas augstskola pēdējā kurs studentiem. Neskatoties un to, ka visi bija pēdējā kurs studenti, visi vīrieši absolventi un 73% sievietes absolventes bija iesaistījušās vismaz vienā draudzībā ar pretējā dzimuma pārstāvjiem (Buhrke & Fuqua, 1987; Rase, 1985).

Tomēr pretējā dzimuma vienkārša draudzība bieži tiek pārprasta. Gaines (2003) norāda, ka „draudzība ar pretējo dzimumu ir visvairāk dublējošākās un pārprastākās attiecības

salīdzinājumā ar citām attiecībām.” Cilvēki ir tendēti uztvert šādu draudzību kā automātiskas romantiskas attiecības un bieži vien nesaprot, ka starp sievieti un vīrieti var pastāvēt vienkāršas draudzīgas attiecības. Daudzos veidos draudzība ar pretējā dzimuma pārstāvi ir līdzīga citām viendzimuma vai laulāto attiecībām. Cilvēki visos trijos attiecību veidos (sieviešu draudzībā, vīriešu draudzībā, sievietes un vīriešu draudzība) dod priekšroku attiecībām ar tādiem cilvēkiem, kas ir līdzīgi viņiem pašiem, ir sociāli atbalstīti un pasargāti no vientulība (Brehm, 1992; Monsour, 2002).

Salīdzinot sievietes draudzību ar vīriešu draudzību varētu tikt apgalvots, ka sievietes arī dažādu dzimumu draudzībā ir daudz emocionālākas un patiesākas. To apgalvo arī Acitelli un Antonucci (Acitelli & Antonucci, 1994) pētījums par to, ka sievietes izpratnē attiecībām ar partneri jābūt lielākai savstarpējai iedarbībai un attiecību mijiedarbībai, nekā vīriešu izpratnē. Tomēr to nevar apgalvot tik viennozīmīgi, jo cilvēki ir paši par sevi ļoti atšķirīgi un līdz ar to atšķirīgi arī savās izpausmēs draudzībā. Autori (Reeder, 2003; Aron, et al, 1997) šajā ziņā ir vienprātīgi par to, ka – sievietes un vīrieši izrāda vienlīdz lielu tuvību attiecībās. Draudzībā ar pretējo dzimumu sievietes un vīrieši izrāda vienlīdz lielu tuvības līmeni.

Meiteņu un zēnu draudzība – jau iepriekš minētie pētnieki turpināja aizsāktos pētījumus, tikai tagad aplūkoja draudzību starp puīšiem un meitenēm un dažādās vecuma grupās. Intimitāte un tuvība draudzībā ar pretējo dzimumu ir augstāka jaunākiem bērniem. Turpretim, bāzējoties un galvenajām teorijām par pusaudžiem, attiecībās ar pretējā dzimuma pārstāvjiem viņi izrādīja zemu intimitātes līmeni. Meitenes parāda lielāku intimitāti un tuvību draudzībā ar pretējo dzimumu tieši agrīnajā vecumā (Douvan & Adelson, 1966).

Sieviešu draudzība ir fokusēta vairāk uz runāšanu, īpaši par attiecību problēmām, jūtām, emocijām un citiem personiskiem tematiem. Sieviešu draudzība tiek raksturota kā „zem četrām acīm” jeb „vaigu vaigā” (Coldwell & Peplau, 1982; Haas & Sherman, 1982; Johnson & Aries, 1983a, 1983b; Wright, 1982; Wellman, 1992; Fehr, 1996). Tātad varam secināt, ka sievietēm tiešām patīk vairāk pabūt vai nu divatā vai nu pavisam nelielās savstarpēji emocionāli cieši saistītās grupiņās un aprunāt jautājumus par attiecībām, emocijām un citiem sev dzīvībai svarīgiem notikumiem. Galvenais ir visu izrunāt, apspriest un uzklaut vienai otras padomus. Kaut arī sievietēm ne vienmēr draugu ir vairāk kā vīriešiem, sievietes savā draudzībā ir daudz tuvākas nekā vīrieši (e.g., Booth, 1972; Calwell & Peplau, in press; Powers & Bultena, 1976). Sievietes sevi atklāj biežāk nekā vīrieši un sievietes ir daudz jūtīgākas pret problēmām, kas ir starppersonu attiecībās (Hill, Rubin & Peplau, 1976).

Sieviešu draudzība ir vairāk apdomātāka, sarežģītāka un dziļāka (Barth & Hinder, 1988) un ar daudz garāku ilgstamību (Barth & Hinder, 1988) nekā vīriešu savstarpējā draudzība. Tāpat arī sievietes draudzība ir daudz holistiskāka salīdzinājumā ar vīriešu draudzību, arī

solidaritāte attiecībās sievietēm ir daudz augstāka, tas pats attiecas arī uz emocionālo bagātību attiecībās (Booth, 1972; Wright, 1982). Kopumā sieviešu draudzība tiek aprakstīta kā abpusēja, kur pastāv abpusēja ekspresivitāte un noderīgums (Wright, 1991).

Iemesls tam, ka sievietes savā draudzībā ir daudz intīmākas un jūtīgākas savās īpašībās mijiedarbojoties attiecībās, iespējams ir tāds, ka sieviešu kritēriji draudzībai var atšķirties no tiem, kādus izmanto vīrieši; sievietes lielāku uzsvaru liek uz atklātību draudzībā, viņas ir daudz ieinteresētākas par attieksmi un jūtīgumu, rūpējas par problēmu atrisināšanu (Hill & Stull, 1981).

Meitenes jau kopš bērnības līdz pat pieaugušam vecumam izrāda daudz lielāku uzticību un lojalitāti un arī lielāku atkarību no savām draudzenēm, un viņām ir arī lielāka tendence apspriest draudzīgās attiecības daudz vairāk nekā to dara puīši. Kā secināja abi pētnieki (Douvan & Adelson, 1966), meitenēm tiekoties ir vajadzība pēc īpašas tuvības draudzībā.

Vīriešu draudzība pamatā ir aktivitātes, pārsvarā rotējošas ap sportu. Vīriešu sarunas vairāk kā sieviešu ir piemērotas tādiem tematiem kā sports, darbs, transportlīdzekļi un kaut kas līdzīgs. Vīriešu draudzība tiek raksturota kā asociatīva un „plecu pie pleca” jeb „līdzās” un ir ar daudz lielāku uzsvaru uz attiecību vienkāršumu (Coldwell & Peplau, 1982; Haas & Sherman, 1982; Johnson & Aries, 1983a, 1983b; Wright, 1982; Wellman, 1992; Fehr, 1996).

Šeit atkal varam izdarīt secinājumus, kas ir pretēji sieviešu draudzībai. Tātad vīrieši neizrāda savas tik emocionālā veidā kā sievietes, toties kompensē to ar vairāk kopīgu darbošanos, vairāk veic kopīgas aktivitātes. Zēnu draudzība - zēni satiekoties nav vērsti uz intimitāti. Viņi savās attiecībās nav tik intīmi un tas kavē draudzību. Zēni savā draudzībā ir daudz instrumentālāki, tāpēc viņu starpā, pēc Dauvana un Adelsona (Douvan & Adelson, 1966) domām, augstāk attīstītas ir tādas īpašības kā došana un līdzdalība, ņemšana un iespaidīgums un kopīgas aktivitātes.

Dzimumatšķirības intimitātes gaidās

Dzimumatšķirības tiek uzrādītas visos trīs intimitātes komponentos – pašatklāsmē, pieķeršanās un ekspresivitātē un nozīmīgums šīm atšķirībām ir atkarīgs no dzimumu sastāva attiecībās (Helgeson, 1985).

Ir svarīgi noteikt galveno, kas attiecas un pašatklāsmi, jo vairāki pētījumi liecina par to, ka sievietes ir daudz vairāk vērstas un pašatklāsmi nekā vīrieši (Cozby, 1973, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987).

Šāda veida pētījumos visbiežāk tiek secināts tas, ka sievietes savā draudzībā ir daudz intīmākas nekā vīrieši. Pētnieki (Coldwell & Peplau) ir atraduši atšķirības starp vīriešiem un

sievietēm tajā, kā noris viņu pašatklāsme draudzībā ar sava dzimuma pārstāvi (Helgeson, Shaver & Dyer, 1987).

Reiss ar kolēģiem (Reis, Sanchak & Solomon, 1985) atklāj, sievietes kontrolē intimitāti caur emocionāliem nosacījumiem, kamēr vīrieši to pašu veic caur fiziskiem paņēmieniem. To pašu apgalvo arī kāds cits autors (Rubin, 1983), kurš atklāj, ka sievietēm intimitātē galvenais ir vārdi, bet vīriešiem kā pats galvenais tomēr ir fiziskais kontakts (Rubin, 1983, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987). Sievietes intimitātē savas jūtas vispirms pārdzīvo ar verbālu dalīšanos un tikai pēc tam ar fizisku kontaktu. Gluži pretēji ir ar vīriešiem, kuri definē savu tuvību vispirms caur fizisku klātbūtni (Gross, 1978, Waring & Chelune, 1983, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987; Waring, 1984).

Dzimumatšķirības intimitātē jau kopš pirmsākumiem tiek skaidrotas galvenokārt sakarā ar dzimumu. Tradicionāli ir pieņemts, ka sievietei pēc būtības vajadzētu būt vērstai uz sociālām un emocionālām nozīmēm, kamēr vīrieši ir tendēti būt „vēsie” un izvairīties no emocionālām izpausmēm (Lewis, 1978; Pleck & Sawyers, 1974, kā minēts Hill & Stull, 1981).

Kā pamats te ir 3 galvenās perspektīvas, lai izdalītu, kura draudzība ir daudz ciešāka un saistītāka, vai intimitāte ir sasniegta pa vienādiem ceļiem sieviešu un vīriešu viendzimuma draudzībā. Debates par to, kuru draudzība ir ciešāka, uzliesmoja, kad pētnieki sāka dokumentēt dzimumu atšķirības saderināto cilvēku aktivitātē katram ar saviem tā paša dzimuma draugiem (Fehr, 2004).

Ir 3 dažādi punkti par viedokli un katrs ietver dažādas nostājas prognozēšanā attiecībā uz dzimumu atšķirību kognitīvajā reprezentācijā un tuvības mijiedarbības modeli:

1. Vīrieši un sievietes piekrīt intimitātes ceļam, bet vīrieši neizvēlas tam sekot. Šis viedoklis ir kā pamats vairākām intimitātes teorijām, proti, šī tuvība ir attīstīta domu reakcija, personisks pašatklājums. Sieviete daudz labprātāk iesaistās tāda veida uzvedībā, kas ģenerē intimitāti. Šī dzimuma atšķirība nenozīmē dzimumu atšķirības priekšstatos par intimitāti. Kad notiek mijiedarbība ar tā paša dzimuma draugu, vīrieši izvēlas neiesaistīties intimitātes pašatklājumos (Banu & Hansford, 2000; Fehr, 2004; Fischer & Naurs, 1981; Reis, 1988, 1998; Sharobany, Gershon & Hofman, 1982). Bāzējoties uz šiem pētījumiem, Reis un pārējie secināja, ka sievietes un vīrieši piekrīt intimitātei, bet vīrieši cenšas to neizrādīt.

Ja stāvokļa izpratne sakrīt ar šo viedokli, tad sievietēs un vīriešos vajadzētu izraisīt vienādu mijiedarbības modeli intimitātē un tālāk varētu uzskatīt pašatklāsmi par daudz patīkamāku intimitātes producēšanu nekā aktivitāti. Atšķirības kā sievietes un vīrieši īsteno draudzību – sievietēm pašatklāsmes modelis ir daudz augstāks, bet vīriešiem augstāks ir ar

aktivitāti saistītais modelis (Banu & Hansford, 2000; Fehr, 2004; Fischer & Naurs, 1981; Reis, 1988, 1998; Sharobany, Gershon & Hofman, 1981).

2. „*Divi ceļi uz intimitāti*” vīriešiem. Sievietes fokusējas uz runāšanu vairāk nekā uz kopīgu aktivitāti. Vīrieši dod priekšroku abiem – gan runāšanai, gan aktivitātēm. Tāpat sievietes ģenerē arī vairāk pašatklāsmes modeli kā paraugu intimitātei, tai pašā laikā vīrieši ģenerē mijiedarbības modeli saistībā ar pašatklāsmi un aktivitāti un abus diezgan augstā mērā labprāt pielieto draudzībā ar sava dzimuma cilvēkiem (Helgeson, 1987).

3. „*Dažādi, bet līdzīgi*” ceļi uz intimitāti. Sieviešu savstarpējā un arī savstarpējā vīriešu draudzība ir vienlīdz intīma, vīrieši un sievietes vienkārši seko dažādiem intimitātes ceļiem. Lai aprakstītu vīriešu draudzību, var izmantot terminu „skopums darbībā”. Vīriešu sarunu pamatā ir sarunas par iesaistīšanos aktivitātēs un tas raksturo vīriešu intimitāte (Swain, 1989; Wood, 1997, 2000; Wood & Inman, 1993; Floyd, 1997a, 1997b).

Kopumā ņemot jāteic, ka šo pētījumu vēlējos veikt, jo man interesē šī tēma par viendzimuma draudzību un būtu interesanti izpētīt vai tiešām sieviešu draudzība ir intīmāka nekā vīriešu. Un, protams, nenoliedzami vēlējos uzzināt, vai mans pētījums uzrādīs kādas līdzības ar jau iepriekš autoru veikto pētījumu šajā pašā jomā. Līdzšinējās literatūras analīze liecina, ka pastāv atšķirības tajā, ko no draudzības sagaida sievietes un ko vīrieši. Šis pētījums tika veikts, lai noskaidrotu, vai šādas atšķirības tiešām pastāv reālo attiecību novērtējumos un vēlamības izpausmē.

Metode

Pētījuma dalībnieki

Gan sievietes, gan vīrieši pētījumam tika atlasīti pēc nejaušības principa, netika izmeklēti kādi īpaši cilvēki. Šajā pētījumā piedalījās 60 respondenti - 30 sievietes un 30 vīrieši ar nedaudz atšķirīgiem vecumiem, bet kopumā ar ļoti līdzīgu sociāldemogrāfisko stāvokli. Runājot tieši par sievietēm, viņu vecums bija no 18 līdz 21 gadam un viņas visas bija studentes. Sieviešu vidējais vecums bija 19,2 gadi. Otra respondentu grupa veidojās no 30 vīriešiem un šajā grupā attiecībā uz vecumu jau bija lielāka dažādība un šajā grupā parādījās arī tas, ka starp vīriešiem dalībniekiem bija arī tādi, kas ne tikai studē, bet arī papildus strādā. Vecums vīriešiem bija no 18 līdz 25, no kuriem divdesmit viens respondents bija studenti, bet pārējie deviņi bija strādājoši studenti. Vīriešu vidējais vecums bija 19,9 gadi. Visu pētījuma dalībnieku kopējais vidējais vecums 19, 5 gadi.

Instrumentārijs

Savā bakalaura darbā es izmantoju pētījumu metodi, kas iekļauta pētījumā „Intimitātes mijiedarbības modeļu novērtēšana”, kuru veikusi kanādiešu pētniece Beverly Fehr (Fehr,

2004). Metode balstās uz jau iepriekš veikto pētījumu rezultātā izstrādātiem 48 izteikumiem, kas raksturo intimitātes gaidas. Šis pētījums mēģina noskaidrot to, vai daži no šiem izteikumiem tiek uzrādīti kā daudz iespējamāki raksturojot intimitāti viendzimuma draudzībā nekā citi.

Sakarā ar to, ka šie draudzības intimitātes gaidu izteikumi bija angļu valodā, tika veikta to pārtulkošana uz latviešu valodu. Tika izmantots dubultais tulkojums, lai labāk pārliecinātos par šo teikumu saprotamību un atbilstību autores oriģinālajā pētījumā izmantotajiem. Tika pārskatīti šie izteikumi un izveidoti tādi, lai respondenti tos labāk saprastu. Pārsvarā visi teikumi ir „ja – tad” formā (piemēram, „Ja man ir vajadzīga palīdzība, draugs man to sniegs”), bet 3 no izteikumiem neatbilst šai formai (piemēram, „Zinu, ka draugs vienmēr ņems vērā manas domas”), jo pielāgojoties latviešu valodai bija nepieciešamība tos izveidot savādākā formā, lai dalībniekiem pildot anketu būtu labāk saprotams.

Aptauja sastāvēja no vecuma un nodarbošanās informācijas aizpildīšanas, kā arī no 3 ievadjautajumiem: 1. Vai jums ir kāds tuvs draugs?(atbildēm attiecīgi – jā, nē, agrāk bija), Cik ilgi jūs esat draugi?(atbildē bija jāmin apmēram gada skaitlis), Cik tuvs jums ir šis draugs?(attiecīgi atbildes – vislabākais draugs, labs draugs, vienkārši labs paziņa). Pēc tam sekoja 48 draudzības intimitātes gaidu izteikumi, kurus respondentiem vajadzēja attiecīgi novērtēt attiecīgi no 1 (pilnīgi neiespējami) līdz 9 (ļoti iespējams). Atbilde, pilnīgi neiespējami, raksturoja to, ka savās pašreizējās attiecībās konkrētais izteikums netika sagaidīts no partnera puses. Beigās no visiem 48 izteikumiem nepieciešams izvēlēties 7, kuri katram respondentam šķiet visnozīmīgākie.

Procedūra

Sākumā tika izveidota aptauja – pieskaņojot izteikumus atbilstošajā dzimtē (pielikums Nr. 1, pielikums Nr.2). Aptaujas tika veidotas katram dzimumam savas tikai tāpēc, lai respondenti labāk uztvertu to, kas aptaujas ir par viendzimuma draudzību. Pēc tam tika veikta aptauju pilotāža – 2 aptaujas tika iedotas sievietēm un 2 vīriešiem. Pēc tam, pārliecinoties par to, vai viss ir saprotams, varēja sākties aptauju izsniegšana respondentiem. Respondenti tika informēti par pētījuma mērķi un precizēts, ka pētījums ir par draudzību, nevis cita veida attiecībām viena dzimuma starpā (homoseksuālām attiecībām). Kopumā tika aptaujāti vairāk ā tikai 60 respondenti. Sievietes absolūti visas, kurām tika izsniegtas aptaujas precīzi aizpildītas tās arī atgriezta atpakaļ. Turpretim vīrieši tika aptaujāti daudz vairāk, jo aptuveni trešā daļa no vīriešiem respondentiem aptaujas vai nu atpakaļ neatgriezta vispār vai nu atgriezta tās pilnībā neaizpildītas, līdz ar to nederīgās aptaujas turpmāka datu apstrāde netika veikta. Aptauju nonākšana pie dalībniekiem bija dažāda – daļa respondentu saņēma aptaujas no mani un pēc savām iespējām un laika tās aizpildīja un pēc tam atgriezta atpakaļ. Daļa respondentu aptaujas

saņēma elektroniski uz sava elektroniskā pasta adresi un, kad bija to aizpildījuši, elektroniski atsūtīja tās atpakaļ. Respondentiem aptauju pildīšanas laikā nebija laika ierobežojumu, vien tika lūgti aptauju aizpildīt pēc iespējas ātrāk. Pārsvarā visas aptaujas jau aizpildītas no respondentiem saņemu atpakaļ tajā pašā dienā, dažas tika atgrieztas nākamajā dienā pēc saņemšanas. Nederīgās aptaujas (tās, kuras nebija pilnībā aizpildītas) netika izmantotas apstrādei.

Aptaujas sākumā respondentiem tika paskaidrots kādā sakarā viņiem tiks lūgts aizpildīt konkrēto aptauju un pēc tam aizpildīts informāciju, kas ļāva uzzināt konkrētā respondenta vecumu un nodarbošanos. Sekoja arī 3 ievadjautājumi. Pirmais jautājums „Vai jums ir kāds tuvs draugs?” attiecīgi ar atbildēm jā, nē vai agrāk bija, ļāva uzzināts vai konkrētajam respondentam vispār ir kāds tuvs sava dzimuma draugs, jo, ja nebija, tad aptauja tālāk nemaz nebija jāpilda. Otrais jautājums „Cik ilgi jūs esat draugi?” sniedza informāciju par to, cik apmēram ilgu laika posmu respondentam ir šis tuvais draugs. Pēdējais jautājums atklāj to vai šis draugs respondentam ir vienkāršs paziņa, labs vai vislabākais draugs. Pēc tam dalībnieki tika lūgti ar Likerta skalas palīdzību no 1 (pilnīgi neiespējami) līdz 9 (ļoti iespējams) atzīmēt atbilstošo skaitli atkarībā no tā, cik lielā mērā respondents piekrita katram no 48 izteikumiem. Kad tas bija izdarīts, respondenti vēl tika lūgti atzīmēt no visiem 48 izteikumiem tos 7, kuri viņiem katram personīgi likās visnozīmīgākie. Aptaujas bija anonīmas un katra respondenta dati parādās tikai apstrādātā veidā.

Rezultāti

Sākotnēji tika veikta analīze aptaujās sākumā uzdotajiem 3 jautājumiem. Uz jautājumu vai ir kāds tuvs draugs, principā visi respondenti bija atbildējuši apstiprinoši, izņemot vienu sievieti, kas uz pirmo jautājumu bija atbildējusi, ka tuva draudzene bija agrāk, bet šāda atbilde arī ļāva aptauju lietot datu apstrādē. Turpretim viens vīrietis uz pirmo jautājumu atbildēja noraidoši, kas automātiski lika atteikties no aptaujas tālākas apstrādāšanas, jo atbildot noliedzoši uz pirmo aptaujas jautājumu par to, vai respondentam ir kāds tuvs draugs, aptauja tālāk nebija jāaizpilda. Tas pats attiecas arī uz trešo jautājumu kas centās noskaidrot to, tieši cik tuvs draugs konkrētajam respondentam ir: uz šo jautājumu visi respondenti atbildēja, ka viņiem ir vislabākie draugi, līdz ar to, visas aptaujas bija pielietojamas tālākai apstrādei. Kas attiecas uz otro jautājumu par draudzības ilgumu respondenta un viņa drauga starpā, jāatzīst, ka rezultāti neuzrādīja, ka draudzības ilgums varētu ietekmēt intimitātes gaidas draudzībā.

Pētījuma pirmais jautājums, vai parādās dzimumatšķirības intimitātes gaidās starp vīriešiem savā viendzimuma draudzībā un sievietēm savā viendzimuma draudzībā. T kritērijs uzrādīja, ka pastāv dzimumatšķirības starp vīriešu un sieviešu intimitātes gaidās draudzībā ar

sava dzimuma pārstāvi. Salīdzinot abu grupu vidējos rādītājus, attiecīgi sieviešu grupai $M = 7,76$ un vīriešu grupai $M = 6,92$, kur $t = 6,18$ ($p < 0,01$). Kā jau tika gaidīts, pierādījās tas, ka daži no intimitātes gaidu izteikumiem no sava viendzimuma drauga tika sagaidīti daudz vairāk, attiecīgi atzīmējot ar augstāku atzīmi, raksturojot intimitāti viendzimuma draudzībā nekā pārējie izteikumi. Principā visās intimitātes gaidās sievietēm vidējie rādītāji kopumā bija augstāki nekā vīriešiem. Kā jau redzams 1. tabulā starp sievietēm un vīriešiem dažos no izteikumiem parādās statistiski nozīmīgas atšķirības. Jāteic, ka šīs atšķirības tikai apstiprināja jau iepriekšminētos faktus par to, ka sievietes savā viendzimuma draudzībā ir daudz intīmākas un tuvākas. Piemēram, runājot par statistiski nozīmīgām atšķirībām, tās uzrādījās jau pirmajā intimitātes gaidās, rādot rezultātus, ka sievietes daudz augstāk vērtēja izteikumu „Ja vajag izrunāties, draudzene mani uzklausa” (sievietēm $M=8,40$; vīriešiem $M=7,33$; $t=3,114$; $p < 0,05$). Tas visnotaļ precīzi atsaucas uz jau iepriekš minēto teoriju, kas atklāj domu, ka sieviešu draudzība balstās vairāk uz runāšanu, kamēr vīrieši priekšroku dod praktiskām nodarbēm. Arī pārējie izteikumi, kuros uzrādījās statistiski nozīmīgas atšķirības starp vīriešiem un sievietēm (attiecīgi sievietēm rezultāti ir augstāki), ir vērsti vairāk uz tuvību, runāšanu, kopā būšanu. Nozīmīgas atšķirības uzrādījās arī šādās intimitātes gaidās: septītajā „Ja man ir vajadzīgs atbalsts, draugs man to sniegs” (sievietēm $M=8,40$; vīriešiem $M=7,33$; $p < 0,05$), devītajā „Ja mums radies strīds, mēs to atrisināsim” (sievietēm $M=8,07$; vīriešiem $M=6,87$; $p < 0,05$), četrpadsmitajā „Ja es esmu sarūgtināts vai noraizējies, draugs mani atbalstīs” (sievietēm $M=8,30$; vīriešiem $M=7,20$; $p < 0,01$), sešpadsmitajā „Ja man vajag drauga plecu uz kā paraudāt, viņš būs man līdzās” (sievietēm $M=7,83$; vīriešiem $M=6,13$; $p < 0,01$), divdesmit piektajā „Ja es par kaut ko raizējos, mans draugs to sajūtīs” (sievietēm $M=7,60$; vīriešiem $M=6,23$; $p < 0,05$), trīsdesmitajā „Ja es jūtos nedroša, draugs vairo manu pašpaļāvību” (sievietēm $M=7,73$; vīriešiem $M=6,77$; $p < 0,05$), četrdesmit otrajā „Ja es jūtos slikti, mans draugs par mani rūpēsies” (sievietēm $M=7,70$; vīriešiem $M=6,20$; $p < 0,01$). Tomēr rezultāti uzrādīja arī tādus datus, kuri atspoguļoja ļoti izteiktas atšķirības starp sievietēm un vīriešiem, kopumā šādi izteikumi bija četri: divdesmit trešais „Ja man ir vajadzīga mīlestība, draugs man to sniegs” (sievietēm $M=7,43$; vīriešiem $M=4,37$; $p < 0,01$), divdesmit devītajā „Ja man būs nepieciešams apskāviens, draugs mani apskaus” (sievietēm $M=8,17$; vīriešiem $M=4,07$; $p < 0,01$), trīsdesmit trešajā „Ja es esmu prom, draugam manis pietrūks” (sievietēm $M=7,57$; vīriešiem $M=5,93$; $p < 0,01$) un četrdesmit astotajā „Ja es esmu bēdīga, mans draugs arī bēdājas” (sievietēm $M=6,73$; vīriešiem $M=4,30$; $p < 0,01$). Šīs izteiktās statistiski nozīmīgās atšķirības atspoguļojas 1. attēlā.

Kopumā visos izņemot vienu intimitātes gaidu izteikumu, sievietes uzrādīja augstāku vērtējumu nekā vīrieši. Vienīgais izteikums, kuru vīrieši bija novērtējuši augstāk, bet, kas

neuzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības bija 47. – “Ja man vajadzīga nauda, draugs man to aizdos” (sievietēm M=8,00; vīriešiem M=8,17), ko varētu izskaidrot ar teoriju, ka vīrieši draudzībā ir vairāk vērsti uz praktisko un tas parādās arī šajās intimitātes gaidās.

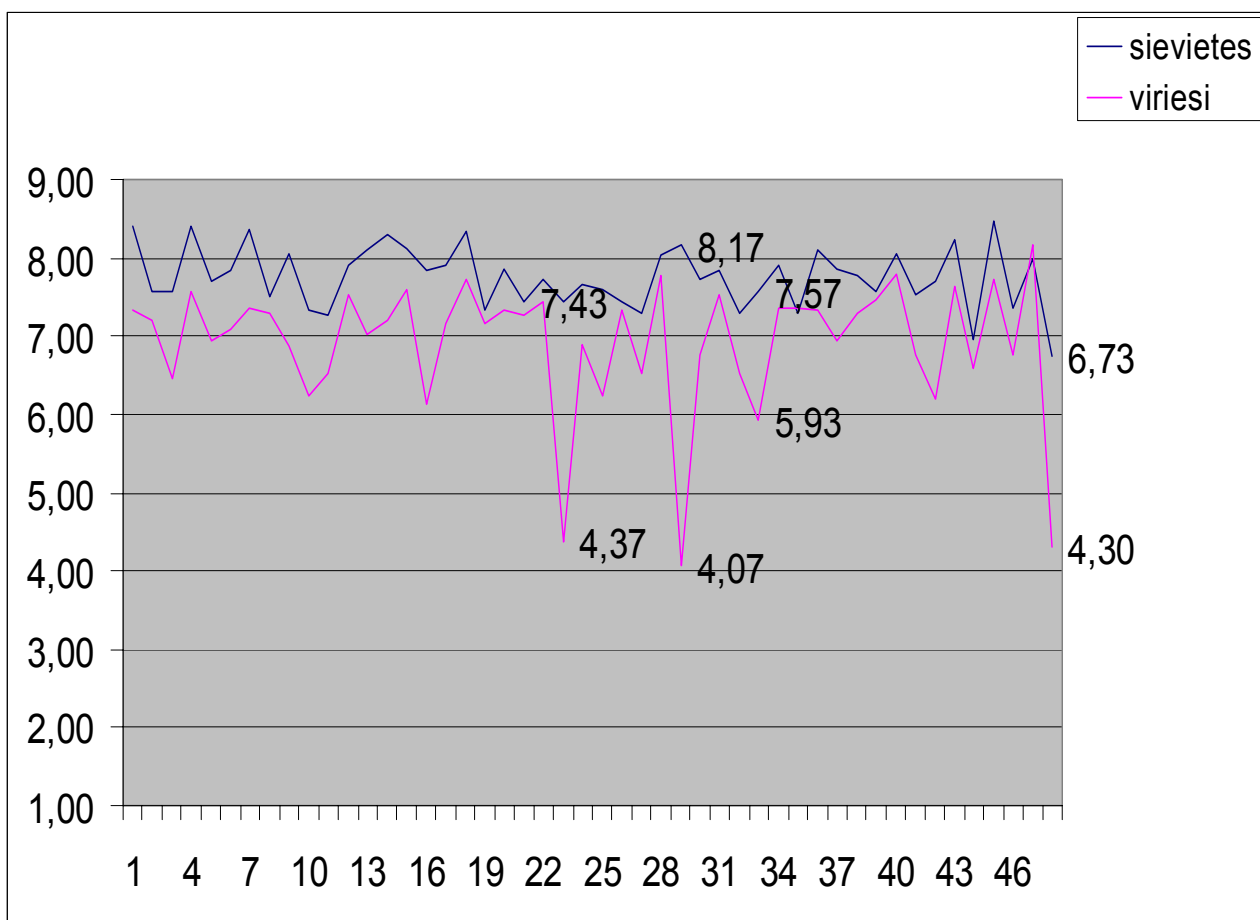
1. tabula. Sieviešu un vīriešu izlašu intimitātes gaidu aprakstošās un secinošās statistikas rādītāji

Intimitātes gaidas	M		SD		t - tests
	Vīrieši (n =30)	Sievietes (n=30)	vīrieši (n=30)	sievietes (n = 30)	
1. Ja man vajag ar kādu izrunāties, man draugs mani uzklausa.	7,33	8,40	1,668	0,814	3.114*
2. Ja man ir nepatīkšanas, mans draugs man palīdzēs.	7,20	7,57	1,54	1,278	1,003
3. Ja man ir vajadzīgs draugs, viņš būs man līdzās.	6,47	7,57	1,634	1,455	2,754
4. Ja man ir problēma, mans draugs mani uzklausa.	7,57	8,40	1,406	0,77	2,864
5. Ja mani kāds apvaino vai saka negatīvas lietas par mani aiz muguras, mans draugs mani aizstāvēs.	6,93	7,70	1,76	1,393	1,87
6. Ja man ir vajadzīga pārtika, apģērbs vai vieta, kur palikt, mans draugs mani ar to nodrošinās.	7,10	7,83	1,626	1,262	1,951
7. Ja man ir nepieciešams atbalsts, mans draugs man to sniegs.	7,37	8,37	1,497	0,964	3.076*
8. Vienaļa, kas es esmu vai ko es daru, mans draugs mani pieņems tādu, kāds esmu.	7,30	7,50	1,489	1,408	0,535
9. Ja mums ir radies strīds, mēs to atrisināsim.	6,87	8,07	1,592	1,112	3.385*
10. Zinu, ka draugs vienmēr ņems vērā manas domas.	6,23	7,33	1,813	1,241	2,742
11. Ja draugs mani sarūgtina, es varu viņam to pateikt.	6,53	7,27	1,795	1,507	1,714
12. Ja man ir problēma, man draugs man palīdzēs.	7,53	7,9	1,479	1,322	1,012
13. Ja man ir kāds noslēpums, es varu to uzticēt savam draugam.	7,03	8,10	1,732	1,125	2,829
14. Ja es esmu sarūgtināts vai noraizējies, mans draugs mani atbalstīs.	7,20	8,30	1,324	0,877	3.795**
15. Ja man ir vajadzīga palīdzība, draugs man to sniegs.	7,60	8,13	1,163	0,937	1,956
16. Ja man vajag drauga plecu, uz kā paraudāt, viņš būs man līdzās.	6,13	7,83	1,717	1,117	4.547**
17. Ja man būs darāms, kas svarīgs, mans draugs to respektēs.	7,17	7,9	1,599	1,062	2,092
18. Ja ar mani notiek kas labs (saņemu labas ziņas, paveicu kaut ko), mans draugs priecāsies par mani.	7,73	8,33	1,258	0,758	2,238
19. Ja es izdaru ko aplamu, mans draugs man to piedos.	7,17	7,33	1,262	1,093	0,547
21. Ja es jūtos vientuļš, mans draugs sastādīs man kompāniju.	7,27	7,43	1,741	1,305	0,42
22. Ja man ir vajadzīgs uzmundrinājums, mans draugs mani sasmēdinās.	7,43	7,73	1,612	1,23	0,81

1. tabula. Sieviešu un vīriešu izlašu intimitātes gaidu aprakstošās un secinošās statistikas rādītāji

23. Ja man ir nepieciešama mīlestība, mans draugs man to sniegs.	4,37	7,43	2,71	1,501	5.422**
24. Ja es esmu bēdīgs vai iegrimis depresijā, mans draugs mani uzmundrinās.	6,90	7,67	1,826	0,994	2,02
25. Ja es par kaut ko raizējos, mans draugs to sajūtīs.	6,23	7,6	2,063	1,248	3.105*
26. Ja es pieļauju kļūdu, mans draugs man to pateiks.	7,33	7,43	1,446	1,305	0,281
27. Ja kaut kas mani nomoka, draugs sapratīs, kā es jūtos.	6,53	7,30	1,548	1,393	2,016
28. Ja man ir vajadzīgs padoms, draugs man to sniegs.	7,77	8,03	1,104	1,159	0,912
29. Ja man ir nepieciešams apskāviens, draugs mani apskaus.	4,07	8,17	2,664	1,234	7.648**
30. Ja es jūtos nedrošs, draugs vairos manu pašpaļāvību.	6,77	7,73	1,501	0,74	3.164*
31. Ja es esmu kaut kur prom, draugs turpinās ar mani kontaktēties.	7,53	7,83	1,432	1,642	0,754
32. Ja mums ir atšķirīgi viedokļi, draugs respektēs manu viedokli.	6,53	7,3	1,548	1,022	2,264
33. Ja esmu prom, draugam manis pietrūks.	5,93	7,57	1,964	1,357	3.748**
34. Ja mēs plānojam kaut ko darīt kopā, mēs ņemam vērā viens otra domas.	7,37	7,9	1,829	1,398	1,269
35. Ja es gribu izklaidēties, draugs nāks ar mani.	7,37	7,3	1,377	1,535	0,177
36. Ja man ir nepieciešams laiks vienatnē, mans draugs to sapratīs un atstās mani vienu.	7,33	8,10	1,539	0,923	2,34
37. Ja man ir nepieciešams "skats no malas", draugs man to sniegs.	6,93	7,87	1,639	1,432	2,349
38. Mēs ar draugu bieži domājam līdzīgi.	7,30	7,77	1,393	1,278	1,352
39. Ja man būs nepieciešama praktiska palīdzība (ar pārcelšanos uz citu vietu, mācībās), draugs man to sniegs.	7,47	7,57	1,613	1,223	0,271
40. Ja es jokuju vai smejos, draugs smiesies kopā ar mani.	7,80	8,07	1,243	1,172	0,855
41. Ja man ir vajadzīgs pakalpojums, mans draugs man to sniegs.	6,77	7,53	1,675	1,042	2,129
42. Ja es jūtos slikti, mans draugs par mani rūpēsies.	6,20	7,70	1,584	1,022	4.357**
43. Ja es esmu priecīgs, draugs priecāsies kopā ar mani.	7,63	8,23	1,189	1,04	2,081
44. Ja man ir garlaicīgi, draugs būs man līdzās.	6,60	6,97	1,545	1,564	0,914
45. Ja man ir nepieciešams kaut ko aizņemties, mans draugs man to aizdos.	7,73	8,47	1,856	0,73	2,014
46. Ja es vienkārši gribu paslinkot, draugs ar to samierināsies.	6,77	7,37	1,406	1,377	1,67
47. Ja man ir vajadzīga nauda, mans draugs man to aizdos.	8,17	8,00	1,117	1,145	0,571
48. Ja esmu bēdīgs, mans draugs arī bēdājas.	4,30	6,73	2,215	1,701	4,773

** p<0,01 * p<0,05

1.Attēls. Sieviešu un vīriešu atšķirības intimitātes gaidās viendzimuma draudzībā

Pirmais pētījuma jautājums balstījās uz respondentu vērtējumu, cik lielā mērā intimitātes gaidas raksturo viņu draudzību, turpretim otrs jautājums aplūkoto, kuras intimitātes gaidas katram dzimumam ir tās nozīmīgākās priekš viņiem pašiem.. Tātad no šīm tabulām var redzēt, ka gan sievietes, gan vīriešu kā sev vistuvāko intimitātes gaidās izvēlas pirmo izteikumu „Ja man vajag izrunāties, draugs mani uzklausa” (Atzīmēt šo intimitātes gaidu izteikumu bija izvēlējušās 20 sievietes (n=30) un 17 vīrieši (n=30)). Līdzīgi arī astotais intimitātes gaidu izteikums abās respondentu grupās ir atzīmēts kā nozīmīgs: „Vienalga, kas es esmu vai ko es daru, mans draugs mani pieņems tādu, kāds esmu”, šo izteikumu kā sev nozīmīgu bija izvēlējušās 17 sievietes un 15 vīrieši. Interesanti, ka vairākus intimitātes gaidu izteikumus identisks skaits sieviešu un vīriešu bija uzrādījuši kā sev nozīmīgus, tādi bija: devītais „Ja mums ir radies strīds mēs to atrisināsim”, kuru attiecīgi bija izvēlējušies kā sev nozīmīgu gan 6 sievietes gan 6 vīrieši. Tāpat arī vienādu respondentu piekrišanas skaitu gan no vīriešu un sieviešu puses ieguva četrpadsmitais intimitātes gaidu izteikums „Ja es esmu sarūgtināts vai noraizējies mans draugs mani atbalstīs”, kuru kā sev nozīmīgu atzīmēja viens vīrietis un viena sieviete. Nākamais izteikums, kas guva vienādu atbalstu no abām respondentu grupām ir divdesmit sestais: „Ja es pieļauju kļūdu man draugs

man to pateiks”, šo izteikumu kā sev nozīmīgu atzīmēja 5 sievietes un 5 vīrieši. Arī četrdesmitais intimitātes gaidu patterns ”Ja es jokuju vai smejos, draugs smiesies kopā ar mani” no katras respondentu grupas guva 3 sieviešu un 3 vīriešu atzinību. Vienādus rezultātus uzrādīja arī četrdesmit trešais izteikums „Ja es esmu priecīgs, draugs priecāsies kopā ar mani” un četrdesmit astotais izteikums „Ja esmu bēdīgs, mans draugs arī bēdājas” attiecīgi vienu kā sev nozīmīgu atzīmēja gan 2 sievietes, gan 2 vīrieši un otru turklāt kā sev nozīmīgu neatzīmē neviens vīrietis un neviena sieviete.

Runājot par to, kuros no intimitātes gaidu izteikumiem uzrādījās statistiski nozīmīgas atšķirības attiecīgi par to, vai kādus no šiem izteikumiem sievietēm vai vīriešiem tiek uzrādīts kā nozīmīgāks nekā otrai grupai – statistiski nozīmīgas atšķirības uzrādīja četras intimitātes gaidas: piecpadsmitā „Ja man ir vajadzīga palīdzība, draugs man to sniegs” (atzīmējušas 5 sievietes un 15 vīrieši); divdesmit trešā „Ja man ir nepieciešama mīlestība, mans draugs man to sniegs”(atzīmējušas 4 sievietes un 0 vīriešu); divdesmit astotā „Ja man ir vajadzīgs padoms draugs man to sniegs” (atzīmējušas 2 sievietes un 12 vīrieši); divdesmit devītā „Ja man ir nepieciešams apskāviens, mans draugs mani apskaus” (atzīmējušas 6 sievietes un 0 vīrieši). Šos rezultātus ar aplūkot 2. tabulā ,kā arī 2. un 3. attēlā (attiecīgi pielikums Nr. 3 un pielikumā Nr. 4).

2. tabula. Sieviešu un vīriešu atšķirības intimitātes gaidu nozīmīgumā.

Intimitātes gaidas	Atzīmētais skaits sievietēm	Atzīmētais skaits vīriešiem	χ^2 kritērijs
1. Ja man vajag ar kādu izrunāties, man draugs mani uzklausīs.	20	17	0.635
2. Ja man ir nepatikšanas, mans draugs man palīdzēs.	6	11	2.052
3. Ja man ir vajadzīgs draugs, viņš būs man līdzās.	7	3	1.920
4. Ja man ir problēma, mans draugs mani uzklausīs.	3	6	1.176
5. Ja mani kāds apvaino vai saka negatīvas lietas par mani aiz muguras, mans draugs mani aizstāvēs.	6	3	1.176
6. Ja man ir vajadzīga pārtika, apģērbs vai vieta, kur palikt, mans draugs mani ar to nodrošinās.	4	2	0.741
7. Ja man ir nepieciešams atbalsts, mans draugs man to sniegs.	6	7	0.098
8. Vienalga, kas es esmu vai ko es daru, mans draugs mani pieņems tādu, kāds esmu.	17	15	0.268
9. Ja mums ir radies strīds, mēs to atrisināsim.	6	6	0.000
10. Zinu, ka draugs vienmēr ņems vērā manas domas.	3	5	0.577

2. tabula. Sieviešu un vīriešu atšķirības intimitātes gaidu nozīmīgumā.

11. Ja draugs mani sarūgtina, es varu viņam to pateikt.	3	1	1.071
12. Ja man ir problēma, man draugs man palīdzēs.	4	10	3.354
13. Ja man ir kāds noslēpums, es varu to uzticēt savam draugam.	9	8	0.082
14. Ja es esmu sarūgtināts vai noraizējies, mans draugs mani atbalstīs.	1	1	0.000
15. Ja man ir vajadzīga palīdzība, draugs man to sniegs.	5	15	7.500**
16. Ja man vajag drauga plecu, uz kā paraudāt, viņš būs man līdzās.	5	1	0.351
17. Ja man būs darāms, kas svarīgs, mans draugs to respektēs.	5	1	0.351
18. Ja ar mani notiek kas labs (saņemu labas ziņas, paveicu kaut ko), mans draugs priecāsies par mani.	7	2	3.268
19. Ja es izdaru ko aplamu, mans draugs man to piedos.	1	5	2.963
20. Ja man ir kāds mērķis, mans draugs mani atbalstīs un iedrošinās.	6	8	0.373
21. Ja es jūtos vientuļš, mans draugs sastādīs man kompāniju.	3	5	0.577
22. Ja man ir vajadzīgs uzmundrinājums, mans draugs mani sasmīdinās.	3	2	0.218
23. Ja man ir nepieciešama mīlestība, mans draugs man to sniegs.	4	0	4.286*
24. Ja es esmu bēdīgs vai iegrimis depresijā, mans draugs mani uzmundrinās.	4	8	1.667
25. Ja es par kaut ko raizējos, mans draugs to sajūtīs.	7	2	3.268
26. Ja es pieļauju kļūdu, mans draugs man to pateiks.	5	5	0.000
27. Ja kaut kas mani nomoka, draugs sapratīs, kā es jūtos.	3	0	3.158
28. Ja man ir vajadzīgs padoms, draugs man to sniegs.	2	12	9.317**
29. Ja man ir nepieciešams apskāviens, draugs mani apskaus.	6	0	6.667**
30. Ja es jūtos nedrošs, draugs vairo manu pašpaļāvību.	4	2	0.741
31. Ja es esmu kaut kur prom, draugs turpinās ar mani kontaktēties.	8	5	0.884
32. Ja mums ir atšķirīgi viedokļi, draugs respektēs manu viedokli.	5	1	2.963
33. Ja esmu prom, draugam manis pietrūks.	1	2	0.351
34. Ja mēs plānojam kaut ko darīt kopā, mēs ņemam vērā viens otra domas.	3	3	0.000
35. Ja es gribu izklaidēties, draugs nāks ar mani.	6	10	2.052
36. Ja man ir nepieciešams laiks vienatnē, mans draugs to sapratīs un atstās mani vienu.	3	2	0.218

2. tabula. Sieviešu un vīriešu atšķirības intimitātes gaidu nozīmīgumā.

37. Ja man ir nepieciešams "skats no malas", draugs man to sniegs.	4	1	1.964
38. Mēs ar draugu bieži domājam līdzīgi.	6	11	2.052
39. Ja man būs nepieciešama praktiska palīdzība (ar pārcelšanos uz citu vietu, mācībās), draugs man to sniegs.	3	0	3.158
40. Ja es jokuju vai smejos, draugs smiesies kopā ar mani.	3	3	0.000
41. Ja man ir vajadzīgs pakalpojums, mans draugs man to sniegs.	0	1	0.983
42. Ja es jūtos slikti, mans draugs par mani rūpēsies.	3	0	3.158
43. Ja es esmu priecīgs, draugs priecāsies kopā ar mani.	2	2	0.000
44. Ja man ir garlaicīgi, draugs būs man līdzās.	1	3	1.071
45. Ja man ir nepieciešams kaut ko aizņemties, mans draugs man to aizdos.	2	4	0.741
46. Ja es vienkārši gribu paslinkot, draugs ar to samierināsies.	1	0	1.017
47. Ja man ir vajadzīga nauda, mans draugs man to aizdos.	0	1	1.017
48. Ja esmu bēdīgs, mans draugs arī bēdājas.	0	0	-

**p< 0.01

*p< 0.05

Iztirzājums

Vērtējot pētījumā iegūtos rezultātus no teorētisko atziņu un iepriekšējo pētījumu viedokļa, var secināt, ka tie apstiprināja jau psiholoģijā pastāvošo ideju par to, ka sievietes savā draudzībā ir intīmākas, tuvākas un atklātākas nekā vīrieši. Tāpat arī intimitātes gaidās sievietes uzrādīja augstākus rezultātus un šādi atzinumi ir uzrādīti arī iepriekš veiktos psiholoģijas pētījumos. Jau balstoties uz jau iepriekš veiktiem pētījumiem un atklājumiem, tika gaidīts, ka uzrādīsies atšķirības starp sievietēm un vīriešiem tajā, kādas ir viņu intimitātes gaidas draudzībā ar sava dzimuma pārstāvjiem. Ideja par attiecību gaidām ir attīstīta no atstatītiem patterniem (Baldwin, 1992, Bretherton, 1990) un ļauj ielūkoties ļoti dziļi ielūkoties īpašā cilvēku attiecību šķērsgrīzumā.

Salīdzinot šo un līdzīgos jau iepriekš veiktos pētījumus par intimitātes gaidām (Fehr, 2004), var secināt, ka tie dod līdzīgus rezultātus. Kanādas studentu vidē veiktajā pētījumā tika pierādīts, ka kopumā sievietēm ir augstākas intimitātes gaidas no savas draudzenes nekā vīriešiem no sava drauga. 2004. gada pētījumā (Fehr, 2004) atspoguļoja, ka statistiski nozīmīgas atšķirības intimitātes gaidās starp vīriešiem un sievietēm pastāv četrpadsmit intimitātes gaidās, kamēr manā pētījumā nozīmīgas atšķirības uzrādījās tikai vienpadsmit intimitātes gaidās. Interesanti ir tas, ka aplūkojot kanādietes veiktā pētījuma rezultātus, var

secināt, kas tie lielā mērā sakrīt ar manējiem. Salīdzinot tos intimitātes gaidu izteikumus, kuros pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības, var redzēt, ka deviņi no intimitātes gaidu izteikumiem sakrīt. Šie vienādie patterni ir pirmais „Ja man vajag ar kādu izrunāties, mans draugs mani uzklausīs”, septītais „Ja man ir nepieciešams atbalsts, mans draugs man to sniegs”, devītais „Ja mums ir radies strīds, tad mēs to atrisināsim”, četrpadsmitais „Ja es esmu sarūgtināts vai noraizējies, mans draugs mani atbalstīs”, sešpadsmitais „Ja man vajag drauga plecu uz kā paraudāt, viņš būs man līdzās”, divdesmit trešais „Ja man ir nepieciešama mīlestība, mans draugs man to sniegs”, divdesmit piektais „Ja es par kaut ko raizējos, draugs to sajūtīs”, divdesmit devītais „Ja man ir nepieciešams apskāviens, draugs mani apskaus” un trīsdesmit trešais „Ja esmu prom, draugam manis pietrūks”. No tā varētu izsecināt, ka būtiska atšķirīgas kultūras ietekme nav notikusi, tomēr, protams, atšķirības pastāv. Tās novērojamas tādā parādībā, kā tas, ka kopumā salīdzinot ar manu pētījumu, kanādiešu sievietes kopumā tomēr uzrāda nedaudz zemākas intimitātes gaidas nekā Latvijas sievietes, tas pats attiecas arī uz vīriešiem, attiecīgi, Latvijas vīriešiem ir augstākas intimitātes gaidas no sava rauga nekā kanādiešu vīriešiem. Un šo varbūt varētu skaidrot ar atšķirīgām kultūrvīdēm un katrai tautai specifisko attiecību attīstīšanas un veidošanās gaitu. Abos pētījumos viens un tas pats intimitātes gaidu izteikums uzrādīja vislielāko statistiski nozīmīgo atšķirību. Šis bija divdesmit devītais izteikums „Ja man ir nepieciešams apskāviens, mans draugs mani apskaus”. Sievietes abos pētījumos, gan manā, gan Kanādā attiecīgi uz šo izteikumu sniedza vienu no augstākajiem vērtējumiem salīdzinot ar pārējiem, kamēr vīrieši tajā pašā laikā, šai intimitātes gaidu izteikumam sniedza viszemākos novērtējumus, ka tie tiek sagaidīti no drauga. Šis intimitātes gaidu izteikums starp sievietēm un vīriešiem manā pētījumā atšķīrās par 4.10 punktiem, taču pirms tam veiktajā kanādiešu pētnieces darbā, atšķirība starp punktiem sieviešu un vīriešu vērtējumos šajā darbā bija tikai 2.66 punkti. Manuprāt, tas varētu tikt skaidrots arī ar to, ka mūsu sabiedrībā pastāv daudz lielāki aizspriedumi un stereotipi nekā Kanādā. Ar to es domāju, uz vīriešiem, kas apskaujas vai kā savādāk izrāda savu ciešo draudzību jau vairāk skatās kā uz homoseksuāliem cilvēkiem, kamēr sievietes nav tik ļoti izteikti pakļautas šādai stereotipizācijai. Atī pārējās intimitātes gaidas, kurās starp dzimumiem uzrādās statistiski nozīmīgas atšķirības ir nenoliedzami vērstas uz tādām gaidām, kas balstās uz sirsnīgu izrunāšanos (Ja man vajag ar kādu izrunāties, draugs mani uzklausīs; Ja mums ir strīds, mēs to atrisināsim), draudzīgu samīļošanu (Ja mana ir nepieciešams apskāviens, draugs mani apskaus), īpašu morālu un fizisku atbalstu (Ja es jūtos nedrošs, draugs vairos manu pašpaļāvību; Ja es esmu sarūgtināts vai noraizējies, draugs mani atbalstīs; Ja man vajag drauga plecu uz kā paraudāt, viņš būs man līdzās, Ja es jūtos slikti, mans draugs par mani rūpēsies; Ja esmu bēdīgs, mans draugs arī bēdājas) un sajūtām (Ja es par kaut ko raizējos,

mans draugs to sajūtīs; Ja esmu prom, draugam manis pietrūks). Jāteic, balstoties uz teorētiku skaidrojumiem, visas šīs darbības un īpašības nenoliedzami ir raksturīgākas tieši sieviešu draudzībai - sievietes intimitātē savas jūtas vispirms pārdzīvo ar verbālu dalīšanos, vīrieši tuvību izjūt ar fizisku klātbūtni (Gross, 1978, Waring & Chelune, 1983, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987; Waring, 1984). Sieviete labprātāk iesaistās uzvedībā, kas ģenerē intimitāti, vīrieši izvēlas neiesaistīties intimitātes pašatklājumos. (Banu, & Hansford, 2000; Fehr, 2004; Fischer, & Naurs, 1981; Reis, 1988, 1998; Sharobany, Gershon, & Hofman, 1982) . Ar to arī varētu skaidrot to, ka sieviešu gaidas šajos intimitātes gaidu izteikumos ir augstākas nekā vīriešiem. Kopumā saskaņa ar prototipu perspektīvu, daži no intimitātes gaidu izteikumiem tika daudz labāk atzīti raksturojot intimitātes gaidas draudzībā ar sava dzimuma pārstāvi nekā citi un šie atzītākie intimitātes gaidu patterni centrējās uz to, ka indivīds sagaida, ka tiks uzklauts, ka nepieciešamības gadījumā tiks sniegts mierinājums un atbalsts, tāpat arī tiek sagaidīts no drauga tas, ka tiks sniegta palīdzība, ja būšu nonācis nelaimē vai notikušas kādas citas nepatīkšanas. Šādus rezultātus uzrādīja arī iepriekš veikti pētījumi (Fehr, 2004).

Runājot par rezultātiem, atbildot uz otro pētījuma jautājumu, kurā tik noskaidrots, kuras no intimitātes gaidām katrs dzimums uzrāda kā sev nozīmīgas, var secināts, ka arī šos rezultātus var ļoti veiksmīgi izskaidrot un saistīt ar jau iepriekš citu pētnieku veiktajiem secinājumiem. Kā jau rezultātu daļā tika minēts, statistiski nozīmīgas atšķirības uzrādījās tikai četrās intimitātes gaidas. Piemēram, divas no tām bija „Ja man ir nepieciešama mīlestība mans draugs man to sniegs” un „Ja man ir nepieciešams apskāviens mans draugs mani apskaus”. Šos abus jau iepriekšminētos intimitātes gaidu izteikumus neviens no vīriešiem nebija atzīmējis kā sev nozīmīgus turpretim sievietes šos pašus izteikumus bija vērtējušas kā nozīmīgus. Analizējot tieši šos divus intimitātes gaidu izteikumus, jāsecina, ka šie rezultāti nenoliedzami ir saistāmi ar iepriekš veiktu pētījumu atzinumiem, ka sievietes vairāk tendētas savā draudzībā uz tādu uzvedību kas ģenerē intimitāti. Nākamās divas intimitātes gaidas, kas uzrādīja nozīmīgas atšķirības bija „ja man ir vajadzīga palīdzība, mans draugs to sniegs” un „Ja man ir vajadzīgs padoms, mans draugs man to sniegs”. Jāteic, ka šajos parādījās ļoti interesanti rezultāti jo attiecīgi pirmo no šiem abiem minēto izteikumu kā sev nozīmīgu bija atzīmējuši puse no respondentiem vīriešiem un otru tikai nedaudz mazāk kā puse, kamēr sievietes šiem pašām intimitātes gaidām pievērs daudz mazāku nozīmību attiecīgi pirmais minētais saņēma nozīmības pakāpi tikai no 5 sieviešu puses, bet otrs tikai no 2 sievietēm. Jāteic, ka domājot tieši par šiem diviem minētajiem izteikumiem, es biju gaidījusi pavisam pretēju rezultātu. Mūsu sabiedrībā, manuprāt, ir pieņemts, ka vīrieši paši cenšas tikt ar visu galā un nelabprāt lūdz palīdzību vai padomu kādam citam, pat draugam nē, turpretim sievietēs taču vairāk kontaktējas, jautā padomus un palīdzību savām draudzenēm. Tātad rezultāti

uzrādīja pretējo, attiecīgi tās divas intimitātes gaidas, kuras balstās uz palīdzības un padomu lūgšanu, vīrieši daudz vairāk uzrādīja kā sev nozīmīgus nekā to bija darījušas sievietes.

Baltoties uz 2004. gadā (Fehr, B.) veiktā pētījuma atziņām, arī es savā pētījumā varu izmantots skaidrojumu par to, ka dažas intimitātes gaidas no respondentu puses tik vērtētas kā pakārtotas vai kā palīg gaidas, lai labāk novērtētu galvenos izteikumus kas raksturo intimitātes gaidas. Intimitātes gaidas saistītas arī ar socializāciju (ieskaitot izešanu uz kaut kurieni un jautrību), praktisku palīdzību (ieskaitot naudas aizdošanu), un draugu emocionālajiem pārdzīvojumiem tikai uzrādītas kā papildinājums kopumā pārējām intimitātes gaidām. Proti, no respondentiem jau tika sagaidīts, ka dažas intimitātes gaidas tiks novērtētas kā daudz nenozīmīgākas raksturojot intimitātes gaidas draudzībā ar savu dzimumu. Piemēram, intimitātes gaidas, kas uzrādīja vienus no zemākajiem rādītājiem gan manā, gan iepriekš veiktajā pētījumā bija saistītas ar praktisku palīdzību, būt gatavam aizdot lietas, to skaitā arī naudu, un vēršanās pie drauga pēc padoma vai viedokļa. Interesanti, ka pašu zemāko vērtējumu gan no vīriešu, gan sieviešu puses ieguva izteikums „Ja es esmu bēdīgs, mans draugs arī bēdājas”. Lai arī patterni, kas saistīti ar iepriekš minētajām darbībām uzrāda konkrētus rezultātus, autors (Fehr, 2004) savā dabā teic, ka tie nebūt nav starp tiem svarīgākajiem un nozīmīgākajiem patēriem, kuri raksturo to, kādas ir intimitātes gaidas no vīriešu puses un kādas ir intimitātes gaidas no sievietēm katram draudzībā ar sava dzimuma pārstāvi.

Izvērtējot pētījuma stiprās un vājās puses, kā ieguvumu varētu minēt faktu, ka respondenti aptaujas varēja aizpildīt pilnībā individuāli un neviena netraucēti. Aptaujas netika aizpildītas kopīgā kādas lekcijas laikā vai tamlīdzīgi, bet gan katrs tās saņēma individuāli, līdz ar to, tādā veidā vairāk novēršot iespējamību, ka respondenti novēroja, ko aptaujās atzīmē citi un iespaidojās no tā. Pirms aptauju aizpildīšanas respondenti netika dotā nekāda lieka papildus informācija. Piemēram, par to, ka jau citos pētījumos ir pierādīts, ka sievietes savā draudzība ir intīmākas un tuvākas, kā arī netika teikts tas, ka sievietes izrāda daudz augstākas intimitātes gaidas no sava partnera nekā vīrieši, līdz ar to, tas ļāva novērst iespējamību, ka respondenti automātiski centīsies atbildēt attiecīgi ar ādām atbildēm, lai tikai apstiprinātos, iepriekš gūtā informācija.

Pētījuma tēma ir aktuāla un nozīmīga. Es teiktu, ka šī pētījuma stiprā puse ir arī tā, ka tas ir ar mūsdienās aktuālu tēmu un ir vēl turpmāk ar ļoti labām papildināšanas un attīstīšanas iespējām.

Kā trūkumu varētu minēt zināmu motivācijas trūkumu respondentu vidū – iespējams respondenti nepievērsa aptauju aizpildīšanai pietiekamu lielu uzmanību. Bieži vien skolniekiem, studentiem nemaz nepatīk pildīt viņiem iedotās anketas, aptaujas un vienīgais

viņu mērķis ir ātrāk no tām atbrīvoties. Attiecīgi tieši uz manu aptauju, šeit jau bija doti iespējamie atbilžu varianti un respondentiem nācās tikai pavilkt sev vēlamo atbildi, līdz ar to, protams, pastāv iespējamība, ka lai ātrāk aptauja tiktu aizpildīta, kāds no respondentiem īpaši nemaz nepiedomājot un neiedziļinoties jautājumā, tikai apvilka sev tīkamāko atbilžu variantu. Protams, ka arī tas ir viens no faktoriem, kas tad arī ietekmē mana pētījuma rezultātus.

Manuprāt, šo pētījuma varētu attīstīt un pilnveidot arī turpmāk. Būtu interesanti papētīt, vai to, ka vīriešiem ir mazākas intimitātes gaidas draudzībā neietekmē mūsu sabiedrībā pastāvoši stereotipi. Mūsdienās taču ļoti aktuāla ir tēma par homoseksuālismu un, šķiet, ka tas varētu būt kā viens no iemesliem kāpēc vīrieši tā kā necenšas iesaistīties tāda veda uzvedībā ar sava dzimuma draugu, kas ģenerē intimitāte, jo viņi varētu vairāk baidīties par to, ja izrādīs pārāk tuvu draudzību, viņi tiks uzskatīti par homoseksuāliem. Mūsu sabiedrībā jau diezgan labi ir novērojama tāda situācija, ka, ja divas heteroseksuālas sievietes, kuras saista cieša draudzība, pastaigāsies sadevušās rokās, tam netiks pievērsta tik ļoti liela uzmanība, kā tad, ja to pašu darīs divi heteroseksuāli vīrieši. Tāpēc, manuprāt, būtu visnotaļ lietderīgi mēģināt noskaidrot to, vai tieši šie stereotipi, kas pastāv mūsu sabiedrībā, nav tie, kas ietekmē parādību, ka sieviešu intimitātes un pašas intimitātes gaidas draudzībā ar sava dzimuma pārstāvi ir augstākas nekā vīriešiem. Tāpat arī, gribētos apgalvot, ka sievietes tomēr mazāk ietekmējas no šiem sabiedrības stereotipiem un daudz mazāk nekā vīrieši šos stereotipus identificē saistībā ar sevi. Kas attiecās uz mana pētījuma otro jautājumu par to, vai kādas no intimitātes gaidām sievietes sev uzrāda kā nozīmīgākas n vai tas pats notiek arī ar vīriešiem, šķiet, arī šo pētījuma daļu varētu pilnveidot. Piemēram, varbūt mēģināt izstrādāt kādas vairāk tieši katram dzimumam specifiskākus intimitātes gaidu modeļus un to nozīmībā starp dzimumiem parādās kādas atšķirības. Jāpapēta tās intimitātes gaidas, kuru vērtējumos uzrādījās statistiski nozīmīgas atšķirības un varētu mēģināt noskaidrot, kas ir tas, kas ietekmē vai izraisa šo nozīmīguma atšķirību parādīšanos konkrētajos intimitātes gaidu izteikumos. Vēl viens veids kā varētu papildināt šo pētījumu, manuprāt, varētu būt tāds, ka respondenti tiktu sadalīti kādas vecuma grupās un tad paskatīties un salīdzināt pa dažādiem vecumiem kā atšķiras intimitātes gaidas jau starp pašiem vīriešiem un sievietēm konkrētajā vecuma grupā un pēc tam arī salīdzināt šīs atšķirības ar cita vecuma respondentiem. Un tad varētu paskatīties, vai vecumam attiecībā uz intimitātes gaidām ir kāda ietekme vai nē.

Nobeigums

Apkopojot teorētiskās atziņas, var secināt, ka intimitāte ir kā kodolelements tuvām attiecībām, Intimitātē savienojas mīlestība, drošība, uzticība un citas svarīgas komponentes (Prager, 1995). Pamatideja šiem visiem pētījumiem ir tāda, ka cilvēki attīsta zināšanas par patterniem no attiecībām kas producē intimitātes sajūtas draudzībā. Vēl vairāk, šie pētījumi apgalvo, kas šīs zināšanas ir ar prototipisku struktūru, tāpat kā daži attiecību patterniem ir daudz vairāk atzīti runājot par intimitāti draudzībā (Fehr, 2004). Līdzīgas idejas atklāj citi pētnieki (Baucom, Epstein, Sayers & Sher, 1989; Bandura, 2001, kā minēts Fouad & Guillen, 2006), kuri apgalvo, ka indivīdu mijiedarbības gaidas no draugu puses, ir tendētas uz „ja – tad” formu, kas ir saistīts ar savu un partnera uzvedību un ir kā pamats starppersonu gaidām. Principā galvenais, ka ļāva domāt par to, ka intimitātes gaidās draudzībā starp dzimumiem varētu pastāvēt nozīmīgas atšķirības, bija pētījumi, kas daudz diskutēja ar to, ka galvenokārt jau pašos pamatos pastāv dzimumatšķirības pašā draudzības intimitātes sievietēm un vīriešiem ar sava dzimuma draugu. Sievietes intimitātē savas jūtas vispirms pārdzīvo ar verbālu dalīšanos, vīrieši tuvību izjūt ar fizisku klātbūtni (Gross, 1978, Waring & Chelune, 1983, kā minēts Helgeson, Shaver & Dyer, 1987; Waring, 1984). Sieviete labprātāk iesaistās uzvedībā, kas ģenerē intimitāti, vīrieši izvēlas neiesaistīties intimitātes pašatklājumos (Banu & Hansford, 2000; Fehr, 2004; Fischer & Naurs, 1981; Reis, 1988, 1998; Sharobany, Gershon & Hofman, 1982) .

Izdarot kopējos secinājumus, var atzīt, ka pētījuma jautājumi ir apstiprinājušies. Pirmais jautājums par to vai pastāv atšķirības intimitātes gaidās starp sievietēm un vīriešiem apstiprinājās, jo vienpadsmit intimitātes gaidas uzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības starp dzimumiem. Tāpat arī runājot par to, kurus no intimitātes gaidu izteikumiem katrs dzimums uzrāda kā sev nozīmīgus, šeit uzrādījās tikai nedaudz, bet tomēr dažās nozīmīgas atšķirības.

Kopumā jāsecina, ka šis pētījums ir vēl papildināms un attīstāms arī turpmāk, jo tēma, manuprāt, ir bijusi un būs aktuāla arī turpmāk. Ieteikumos var minēt to, ka protams, pētījumā var izvirzīt vēl jaunas hipotēzes un mēģināt tās izpētīt. Kā jau iztirzājumā rakstīju, ka intimitātes gaidas draudzībā varētu būt saistīts ar stereotipu ietekmi vai arī ar vecuma ietekmi.

Izmantotās literatūras saraksts

- Ahern, F. M., Cole, R. E., Johnson, R. C., & Wong, B. (1981). Personality attributes of males and females marrying within vs. across racial ethnic groups. *Behavior Genetic*, 11, 181 – 194.
- Acitelli, L. K., & Antonucci, T.C. (1994). Gender differences in the link between marital support and satisfaction in older couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 688 – 698.
- Baldwin, M. W. (1992). Relational schemas and the processing of social information. *Psychological Bulletin*, 112, 461 – 484.
- Barth, R., J., & Kinder, B., N. (1988). A theoretical analysis of sex differences in same-sex friendship. *Sex Roles*, 19, 349 – 363.
- Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S., & Sher, T. G. (1989). The role of cognition in marital relationships: Definitional, methodological, and conceptual issues. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 31 – 38.
- Baumeister, R. F., & Bratslavsky, E. (1999). Passion, Intimacy, and Time: Passionate Love as a Function of Change in Intimacy. *Personality and Social Psychology Review*, 3, 49 – 67.
- Berezkei, T., Gyuris, P., & Weisfeld, G. E. (2004). Sexual imprinting in human mate choice. *Proceedings of the Royal Society of London, Series B*, 271, 1129 – 1134.
- Buhrke, R. A., & Fuqua, D. R. (1987). Sex differences in same – sex and cross – sex supportive relationship. *Sex Roles*, 17, 339 – 351.
- Booth, A. (1972). Sex and Social participation. *American Sociological Review*, 37, 183 – 192.
- Braslavs, G. (red.). (1999). *Psihologijas vārdnīca*. Rīga: apgāds „Mācību grāmata”.
- Caldwell, M., & Peplau, L.(1982). Sex differences in same – sex friendship. *Sex Role*, 8, 721 – 732.
- Derlega, V., J. (1985). Gender Effect in an Initial Encounter: A Care Where Men Exceed Woman in Disclosure. *Journal of Social and Personal Relationships*, 2, 25 – 44.
- Dosser, A., D., Balswick, J., O., & Holverson, C., F. (1986). Male Inexpressiveness and Relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 3, 241 – 258.
- Douvan, E., Adelson, J. (1966). *The Adolescent Experience*. New York: Wiley.
- Erickson, E. H. (1968). *Idnetity: Youth and crisis*. New York: Macmillan.
- Fehr, B. (2004).Intimacy Expectations in Same-Sex Friendships. A Prototype Interaction-Pattern Model.*Journal of Personality and Social Psychology*,86, 265 – 284.
- Fouad, N. A., & Guillen A. (2006). Outcome Expectations: Looking to the Past and Potential Future. *Journal of Career Assessment*, 14, 130 – 142.

- Ģimenes enciklopēdija*. 1. sēj.(1989). Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija.
- Haas, A., & Sherman, M. A.(1982). Reported topic of conversation among same – sex adults. *Communication Quarterly*, 30, 332 – 342.
- Hacker, H. M. (1981). Blabbermouths and Clams: Sex Differences in Self – disclosure in Same – Sex and Cross Friendship Dyads. *Psychology of Woman Quarterly*, 5, 385 – 401.
- Harrington, A., Marshall, B., L., & Muller, H., P. (2006). *Encyclopedia of social theory*. Routledge.
- Hatfield, E. (1984). *Communication, intimacy, and close relationships: The dangers of intimacy*, New York: Academic.
- Helgeson, V., S. (1985). *Male Intimacy: Evidence, Explanation and Implications*. Denver, CO.
- Helgeson, V., S., Shaver, P., & Dyer, M. (1987). Prototypes of intimacy and distance in same-sex and opposite – sex relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*.
- Hill, C., T., & Stull, D., E. (1981). Sex differences in Effects of Social and Values Similarity in Same – Sex Friendship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41, 488 – 502.
- Houber, M. E., & Sherman, P. W.(2001). Self – referent phenotype matching: Theoretical consideration and empirical evidence. *Trends in Neurosciences*, 24, 609 – 616.
- Jacob, S., McClintock, M. K., Zelano, B., & Ober, C.(2002). Paternally inherited HLA alleles are associated with woman's choice of male odor. *Nature Genetic*, 30, 175 – 179.
- Kons, I., S. (1987). *Družba*. Moskva: izdoteļstvo politiķesko ņiteratur. [Draudzība].
- Marcus, R. F., & Swett, B. (2002). Violence and Intimacy in Close Relationships. *Journal of Interpers Violence*, 17, 570 – 586.
- Meijers, D. (2005). *Sociālņaja psihologija*. 7 izdaņņje. SPb.: „Piter”. [Sociālā psiholoģija].
- Monsour, M. (1992). Meaning of Intimacy in Cross- and Same – Sex Friendship. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9, 277 – 297.
- Parker, S., & Vries, B. (1993). Patterns of friendship for women and men in same and cross0sex friendship. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 617 – 626.
- Pawlik, K., & Resenzweig M., R. (2000). *The International Handbook of Psychology*. International Union of Psychology Science, SAGE.
- Pļavniece, M., Šķuškņovņika, D. (2002). *Sociālā psiholoģija pedagogiem*. Rīga: „Izdevņniecība RaKa”.
- Prager, K. (1995). *The Psychology of intimacy*. New York: Guilford.

- Radmacher, K. & Azmitia, M. (2005). Are There Gendered Pathways to Intimacy in Early Adolescents and Emerging Adults Friendship? *Journal of Adolescent Research*, 21, 415 – 448.
- Reis, H. T., & Patrick, B. C. (1996). *Social Psychology: Handbook of basic principle*. New York: Guilford.
- Reis, H. T., Sanchak, M., & Solomon, B.(1985). Sex Differences in the Intimacy of Social Interactions: Further Examination of Potential Explonation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 1204 – 1214.
- Reis, H. T., & Shaver, P. (1988). *Intimacy as an interpersonal process: Handbook of personal relationships*. Chichester, England: Wiley.
- Rubin, K. H., Dwyer, K., M., Booth – LaForce, C., Kim, A., H., Burgess, K., B., & Rose – Krasnor, L. (2004). Attachment, Friendship, and Psychosocial Functioning in Early Adolescence. *Journal of Early Adolescence*.
- Sharabany, R., Gershoni, R., & Hofman, J., E. (1981). Girlfriend, Boyfriend: Age and Sex Differences in Intimate Friendship. *Developmental Psychology*, 17, 800 – 808.
- Sullivan, H. H. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: Norton.
- Waring, E. M. (1984). The Measurement of Marital Intimacy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 10, 185 – 192.
- Wood, J. T., & Inman, C. C(1993). In a different mode: Masculine styles of communicating closeness. *Journal of Applied Communication Researsh*, 21, 279 – 295.
- Wright, P. H.(1982). Men’s friendship, women’s friendship and the alleged inferiority of the latter. *Sex Roles*, 8, 1 – 20.
- Zelmenis V. (1983). *Jaunība, mīlestība, ģimene*. Rīga: Zvaigzne

Bibliogrāfija

- Altman, I., & Taylor, D., A. (1973). *Social Penetration: The Developmental of Interpersonal Relationships*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- Aron, A., & Westbay, L. (1996). Dimensions of the prototype of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 535 – 551.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1 – 26.
- Bigelow, B., & La Gaipa, J. (1975). Children's written descriptions of friendship: A multidimensional analysis. *Developmental Psychology*, 11, 857 – 858.
- Bigelow, B., & La Gaipa, J. (1980). The development of friendship values and choice. In H. C. Foot, A. J. Chapman & J R. Smith (Eds.), *Friendship and social relation in children*. Chichester, UK: Wiley.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation, anxiety, and anger*. New York: Basic Book.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss, sadness, and depression*. New York: Basic Book.
- Clark, M. S., & Reis, H. T. (1988). Interpersonal process in close relationships. *Annual Review of Psychology*, 39, 609 – 672.
- Gross, A., E. (1978). The Male Role and Heterosexual Behavior. *Journal of Social Issues*, 79, 45 – 67.
- La Gaipa, J. J. (1979). A developmental study of the meaning of friendship in adolescence. *Journal of Adolescence*, 2, 201 – 213.
- Lewis, R., A. (1978). Emotional Intimacy among men. *Journal of Social Issues*, 34, 108 – 121.
- Maccoby, E., E., & Jacklin, C., N. (1974). *Psychology of Sex differences*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.
- Monsour, M. (1988). *Cross – Sex Friendship in a Changing Society: A Comparative Analysis of Cross – Sex friendship, Same – Sex friendship, and Romantic Relationships*. Unpublished PhD, University of Illinois, Champaign, IL.
- Newcomb, M. (1990). Social Support by Many Other Names: Toward a Unified Conceptualization. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 479 – 494.
- Pleck, J., & Sawyers, J. (1974). *Men and masculinity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice – Hall.

- Reis, J. T. (1998). Gender differences in intimacy and related behaviours: Context and process. *Sex differences and similarities in communication: Critical essays and empirical investigations of sex and gender in interaction*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Rubin, Z. (1973). *Liking and Loving: An Invitation to Social Psychology*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Rubin, L. (1983). *Intimate Strangers: Men and Woman Together*. New York: Harper & Row Publishers.
- Sapadin, L. A. (1988). Friendship and gender. Perspectives of Professional men and women. *Journal of Social and Persona Relationships*, 5, 387 – 403.
- Schaefer, M., T., & Olson, D., H. (1981). Asesing Intimacy: The PAIR Inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7, 821 – 835.
- Waring, E., M., Tillman, M., P., Frelick, M., D., Russell, L., & Weisz, G. (1980). Concepts of Intimacy in teh General Population. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 168, 471 – 474.
- Waring, E., M., & Chelune, G., J. (1983). Marital Intimacy and Self – disclosure. *Journal of Clinical Psychology*, 39, 183 – 190.

Pielikums

Pielikums Nr. 1

Aptauja par draudzību sievietēm.

Labdien!

Esmu Marita Mergina, Latvijas Universitātes studente. Lūdzu Jums piedalīties manā bakalaura darba pētījumā, kas tiek veikts par viendzimuma draudzību. Šīs anketas paliks anonīmas un jūsu dati parādīsies tikai apstrādātā veidā.

Lūdzu, sniedziet nepieciešamo informāciju.

Vecums _____

Nodarbošanās _____

1. Vai Jums ir kāda tuva draudzene? ___jā ___nē ___agrāk bija
2. Cik ilgi Jūs esat draudzenes?(apmēram cik gadus) _____
3. Cik tuva Jums ir šī draudzene? ___vislabākā draudzene ___laba draudzene
___vienkārši laba paziņa

Tālāk sekos apgalvojumi, par to, ko cilvēki sagaida no attiecībām draudzībā. Lūdzu, raksturojiet, cik lielā mērā piekrītat katram no šiem minētajiem apgalvojumiem, atzīmējot atbilstošo ciparu, 1 – pilnīgi neiespējami un 9 – ļoti iespējams. Pēc tam izvēlieties no šiem visiem 48 apgalvojumiem un atzīmējiet tos 7 apgalvojumus, kuri Jums liekas visnozīmīgākie.

		Pilnīgi neiespējams								Ļoti iespējams
1	Ja man vajag ar kādu izrunāties, mana draudzene mani uzklausa.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Ja man ir nepatīkšanas, mana draudzene man palīdzēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Ja man ir vajadzīga draudzene, viņa būs man līdzās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Ja man ir problēma, mana draudzene mani uzklausa.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Ja mani kāds apvaino vai saka negatīvas lietas par mani aiz muguras, mana draudzene mani aizstāvēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Ja man ir vajadzīga pārtika, apģērbs vai vieta, kur palikt, mans draugs mani ar to nodrošinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Ja man ir nepieciešams atbalsts, mana draudzene man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Vienalga, kas es esmu vai ko es daru, mana draudzene mani pieņems tādu, kāds esmu.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Ja mums ir radies strīds, mēs to atrisināsim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Zinu, ka draudzene vienmēr ņems vērā manas domas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	Ja draudzene mani sarūgtina, es varu viņai to pateikt.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Ja man ir problēma, mana draudzene man palīdzēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Ja man ir kāds noslēpums, es varu to uzticēt savai draudzenei	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Ja es esmu sarūgtināta vai noraizējusies, mana draudzene mani atbalstīs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Ja man ir vajadzīga palīdzība, draudzene man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

16	Ja man vajag draudzenes plecu, uz kā paraudāt, viņa būs man līdzās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Ja man būs darāms, kas svarīgs, mana draudzene to respektēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Ja ar mani notiek kas labs (saņemu labas ziņas, paveicu kaut ko), mana draudzene priecāsies par mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Ja es izdaru ko aplamu, mana draudzene man to piedos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Ja man ir kāds mērķis, mana draudzene mani atbalstīs un iedrošinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Ja es jūtos vientuļa, mana draudzene sastādīs man kompāniju.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Ja man ir vajadzīgs uzmundrinājums, mana draudzene mani sasmīdinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Ja man ir nepieciešama mīlestība, mana draudzene man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Ja es esmu bēdīga vai iegrimusi depresijā, mana draudzene mani uzmundrinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Ja es par kaut ko raizējos, mana draudzene to sajūtīs.		2	3	4	5	6	7	8	9
26	Ja es pieļauju kļūdu, mana draudzene man to pateiks.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Ja kaut kas mani nomoka, draudzene sapratīs, kā es jūtos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Ja man ir vajadzīgs padoms, draudzene man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	Ja man ir nepieciešams apskāviens, draudzene mani apskaus.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	Ja es jūtos nedroša, draudzene vairo manu pašpaļāvību.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
31	Ja es esmu kaut kur prom, draudzene turpinās ar mani kontaktēties.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
32	Ja mums ir atšķirīgi viedokļi, draudzene respektēs manu viedokli.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	Ja esmu prom, draudzenei manis pietrūks.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
34	Ja mēs plānojam kaut ko darīt kopā, mēs ņemam vērā viens otras domas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	Ja es gribu izklaidēties, draudzene nāks ar mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
36	Ja man ir nepieciešams laiks vienatnē, mana draudzene to sapratīs un atstās mani vienu.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
37	Ja man ir nepieciešams "skats no malas", draudzene man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
38	Mēs ar draudzeni bieži domājam līdzīgi.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
39	Ja man būs nepieciešama praktiska palīdzība (ar pārcelšanos uz citu vietu, mācībās), draudzene man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
40	Ja es jokuju vai smejos, draudzene smiesies kopā ar mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
41	Ja man ir vajadzīgs pakalpojums, mana draudzene man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
42	Ja es jūtos slikti, mana draudzene par mani rūpēsies.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
43	Ja es esmu priecīga, draudzene priecāsies kopā ar mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
44	Ja man ir garlaicīgi, draudzene būs man līdzās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
45	Ja man ir nepieciešams kaut ko aizņemt, mana draudzene man to aizdos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
46	Ja es vienkārši gribu paslinkot, draudzene ar to samierināsies.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
47	Ja man ir vajadzīga nauda, mana draudzene man to aizdos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
48	Ja esmu bēdīga, mana draudzene arī bēdājas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Paldies!

Aptauja par draudzību vīriešiem.

Labdien!

Esmu Marita Mergina, Latvijas Universitātes studente. Lūdzu Jums piedalīties manā bakalaura darba pētījumā, kas tiek veikts par viendzimuma draudzību. Šīs anketas paliks anonīmas un jūsu dati parādīsies tikai apstrādātā veidā.

Lūdzu, sniedziet nepieciešamo informāciju.

Vecums _____

Nodarbošanās _____

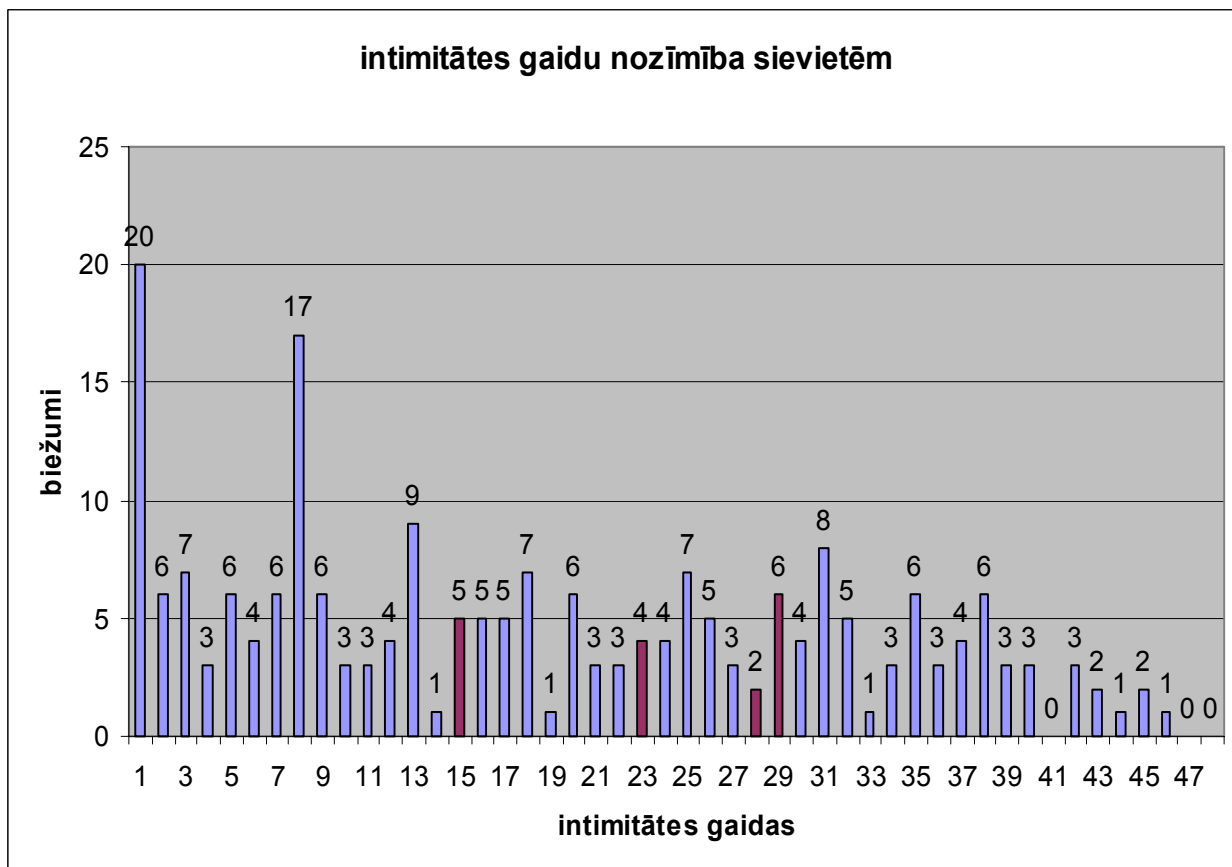
1. Vai Jums ir kāds tuvs draugs? ___jā ___nē ___agrāk bija
2. Cik ilgi Jūs esat draugu?(apmēram cik gadus)_____
3. Cik tuvs Jums ir šis draugs? ___vislabākais draugs ___labs draugs ___vienkārši labs paziņa

Tālāk sekos apgalvojumi, par to, ko cilvēki sagaida no attiecībām draudzībā. Lūdzu, raksturojiet, cik lielā mērā piekrītat katram no šiem minētajiem apgalvojumiem, atzīmējot atbilstošo ciparu. 1 – pilnīgi neiespējami, 9 – ļoti iespējams. Pēc tam izvēlieties no šiem visiem 48 apgalvojumiem un atzīmējiet tos 7 apgalvojumus, kuri Jums liekas visnozīmīgākie.

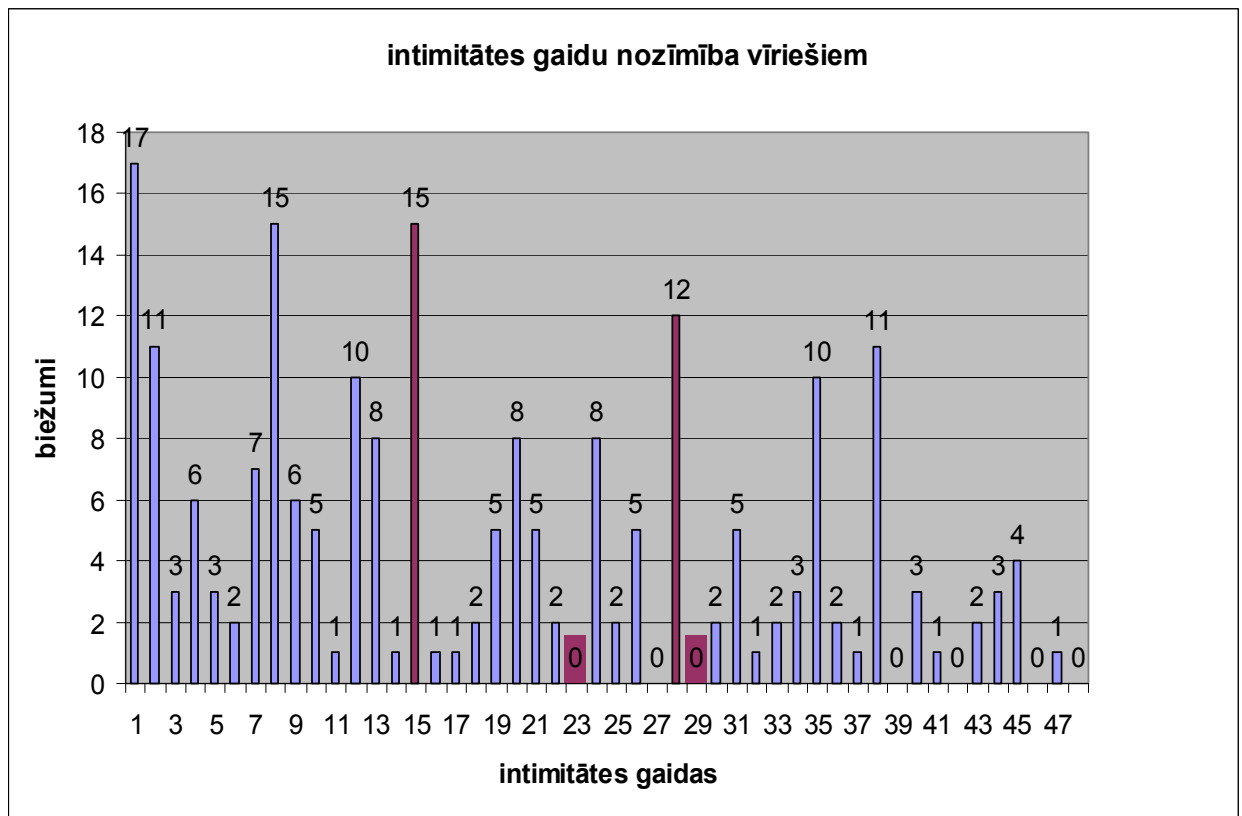
		Pilnīgi neiespējams								Ļoti iespējams
1	Ja man vajag ar kādu izrunāties, man draugs mani uzklausīs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Ja man ir nepatīšanas, mans draugs man palīdzēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Ja man ir vajadzīgs draugs, viņš būs man līdzās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Ja man ir problēma, mans draugs mani uzklausīs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Ja mani kāds apvairo vai saka negatīvas lietas par mani aiz muguras, mans draugs mani aizstāvēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Ja man ir vajadzīga pārtika, apģērbs vai vieta, kur palikt, mans draugs mani ar to nodrošinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Ja man ir nepieciešams atbalsts, mans draugs man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Vienalga, kas es esmu vai ko es daru, mans draugs mani pieņems tādu, kāds esmu.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Ja mums ir radies strīds, mēs to atrisināsim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Zinu, ka draugs vienmēr ņems vērā manas domas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	Ja draugs mani sarūgtina, es varu viņam to pateikt.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Ja man ir problēma, man draugs man palīdzēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Ja man ir kāds noslēpums, es varu to uzticēt savam draugam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Ja es esmu sarūgtināts vai noraizējies, mans draugs mani atbalstīs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Ja man ir vajadzīga palīdzība, draugs man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

16	Ja man vajag drauga plecu, uz kā paraudāt, viņš būs man līdzās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Ja man būs darāms, kas svarīgs, mans draugs to respektēs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Ja ar mani notiek kas labs (saņemu labas ziņas, paveicu kaut ko), mans draugs priecāsies par mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Ja es izdaru ko aplamu, mans draugs man to piedos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Ja man ir kāds mērķis, mans draugs mani atbalstīs un iedrošinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Ja es jūtos vientuļš, mans draugs sastādīs man kompāniju.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Ja man ir vajadzīgs uzmundrinājums, mans draugs mani sasmīdinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Ja man ir nepieciešama mīlestība, mans draugs man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Ja es esmu bēdīgs vai iegrimis depresijā, mans draugs mani uzmundrinās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Ja es par kaut ko raizējos, mans draugs to sajūtīs.		2	3	4	5	6	7	8	9
26	Ja es pieļauju kļūdu, mans draugs man to pateiks.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Ja kaut kas mani nomoka, draugs sapratīs, kā es jūtos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Ja man ir vajadzīgs padoms, draugs man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	Ja man ir nepieciešams apskāviens, draugs mani apskaus.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	Ja es jūtos nedrošs, draugs vairo manu pašpaļāvību.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
31	Ja es esmu kaut kur prom, draugs turpinās ar mani kontaktēties.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
32	Ja mums ir atšķirīgi viedokļi, draugs respektēs manu viedokli.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	Ja esmu prom, draugam manis pietrūks.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
34	Ja mēs plānojam kaut ko darīt kopā, mēs ņemam vērā viens otra domas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	Ja es gribu izklaidēties, draugs nāks ar mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
36	Ja man ir nepieciešams laiks vienatnē, mans draugs to sapratīs un atstās mani vienu.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
37	Ja man ir nepieciešams "skats no malas", draugs man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
38	Mēs ar draugu bieži domājam līdzīgi.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
39	Ja man būs nepieciešama praktiska palīdzība (ar pārcelšanos uz citu vietu, mācībās), draugs man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
40	Ja es jokuju vai smejos, draugs smiesies kopā ar mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
41	Ja man ir vajadzīgs pakalpojums, mans draugs man to sniegs.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
42	Ja es jūtos slikti, mans draugs par mani rūpēsies.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
43	Ja es esmu priecīgs, draugs priecāsies kopā ar mani.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
44	Ja man ir garlaicīgi, draugs būs man līdzās.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
45	Ja man ir nepieciešams kaut ko aizņemt, mans draugs man to aizdos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
46	Ja es vienkārši gribu paslinkot, draugs ar to samierināsies.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
47	Ja man ir vajadzīga nauda, mans draugs man to aizdos.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
48	Ja esmu bēdīgs, mans draugs arī bēdājas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Paldies!

2..attēls. Intimitātes gaidu izteikumu nozīmības biežumu sadalījums sievietēm

3.atēls. Intimitātes gaidu izteikumu nozīmības biežumu sadalījums vīriešiem.

Apliecinu, ka tas ir Maritas Merginas oriģināls darbs

„ 18. „, maijs 2007. gads

Autora paraksts